ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
НОВОКИНЕРСКОГО СЕЛЬСКОГО
ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
улица Советская, д.10, с.Новый Кинер,
Арский муниципальный район, 422031

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ЯҢА КЕНӘР
АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
Совет урамы, 10 нче йорт, Яңа Кенәр авылы,
Арча муниципаль районы, 422031

Тел.,факс (84366)9-12-65, (84366)9-12-68, 9-12-60. E-mail: Nkin.Ars@tatar.ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

« 17 » декабрь 2025 ел № 49

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Яңа Кенәр авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең 2040 елга кадәрге чорга су белән тәэмин итү һәм су агызу схемасын раслау буенча

Россия Федерациясенең 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы «Су белән тәэмин итү һәм су үткәрү турында» Федераль законы, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы «Су белән тәэмин итү һәм су үткәрү схемалары турында» карары нигезендә «Яңа Кенәр авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең Башкарма комитеты КАРАР ЧЫГАРДЫ:

1.«Яна Кенәр авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең 2040 елга кадәрге чорга исәпләнгән су белән тәэмин итү һәм суны үткәрү схемасын расларга.

2.Әлеге карар 2026 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

3. Бу карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (http:pravo.tatarstan.ru) бастырырга, Арча муниципаль районының рәсми сайтында һәм мәгълүмат стендларында урнаштыру юлы белән халыкка ирештерергә.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үземдә калдырам.

Яңа Кенәр авыл җирлеге башлыгы Ә.Ә.Гайфуллин

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ НОВОКИНЕРСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

ИП Сивухо Николай Николаевич
ИНН 432401588030 Эл. почта: rost43@bk.ru Тел.: +7(953)6931287
610008 Кировская обл, г. Киров

Расланды:
Татарстан Республикасы Арча муниципаль
районының Яңа Кенәр авыл җирлеге
башкарма комитеты тарпфыннан

Яңа Кенәр авыл җирлеге башлыгы

Ә.Ә.Гайфуллин

2040 ЕЛГА КАДӘР ЧОРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ "ЯҢА КЕНӘР АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ" МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ ҺӘМ СУ ТҮГҮ СХЕМАЛАРЫ

2025

Эчтәлек

Кереш……………………………………………………………………………………………..4

1 бүлек. ГОМУМИ БЕЛЕШМӘЛӘР……………………………………………………………....6

2 бүлек. СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СХЕМАСЫ………………………………………………..9

1 бүлек «Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының техник-икътисадый торышы……………………………………………………………………………...........9

2 бүлек "Су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларын үстерү юнәлешләре"…..18

3 бүлек "Су белән тәэмин итү һәм кайнар, эчәргә яраклы, техник су куллану балансы"…...20

4 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча тәкъдимнәр"………………………..........30

5 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзү,

реконструкцияләү һәм модернизацияләү чараларының экологик аспектлары"……………35

6 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзүгә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал кертем күләмнәрен бәяләү"……….36

7 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү күрсәткечләренең планлы күрсәткечләре"……………………………………………………………………………39

8 бүлек "Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының ачыкланган хуҗасыз объектлары исемлеге (алар ачыкланган очракта) һәм аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле оешмалар исемлеге"……………………………………………………………………………40

3 бүлек. СУ АГЫЗУ СХЕМАСЫ…………………………………………………………………41

1 бүлек "Су агызу өлкәсендә гамәлдәге торыш"………………………………………………..41

2 бүлек "Су агызу системасында агып төшүче сулар баланслары"…………………………44

3 бүлек "Агып төшүче сулар күләме фаразы"…………………………………………………..45

4 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү (техник яктан яңадан коралландыру) буенча тәкъдимнәр"……………...46

5 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын төзү һәм реконструкцияләү чараларының экологик аспектлары"……………………………………………………………..48

6 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын төзүгә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал кертемнәргә ихтыяҗны бәяләү"………………………………..49

7 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасын үстерү күрсәткечләренең планлы күрсәткечләре"……………………………………………………………………………………...50

8 бүлек "Үзәкләштерелгән су агызу системасының ачыкланган хуҗасыз объектлары исемлеге (алар ачыкланган очракта) һәм аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле оешмалар исемлеге"..51

НӘТИҖӘЛӘР ҺӘМ ТӘКЪДИМНӘР……………………………………………………………...52

ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ…………………………………………………………………………...53

Кушымталар исемлеге

1 кушымта – Яңа Кенәр авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
2 кушымта – Яңа Ашыт авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
3 кушымта – Сөрде авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
4 кушымта – Түбән Оры авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
5 кушымта – Югары Оры авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы;
6 кушымта – Кызыл Яр авылын су белән тәэмин итү челтәрләре схемасы

Кереш

Су белән тәэмин итү схемасы — энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру, санитария һәм экология иминлеге өлкәсендә хокукый җайга салуны исәпкә алып, аны үстерүдәге су белән тәэмин итү системаларының нәтиҗәле һәм имин эшләвен нигезләү буенча материаллар булган документ.

Су әзерләү - суны эчәргә яраклы яисә техник су сыйфатында куллануны тәэмин итә торган эшкәртү;

Су белән тәэмин итү - су әзерләү, эчәр суны үзәкләштерелгән яки үзәкләштерелмәгән салкын су белән тәэмин итү (салкын су белән тәэмин итү) системаларыннан файдаланып, абонентларга ташу һәм бирү, яисә кайнар су белән тәэмин итүнең (кайнар су белән тәэмин итү) үзәкләштерелгән яки үзәкләштерелмәгән системаларыннан файдаланып, абонентларга кайнар су әзерләү, транспортировкалау һәм бирү;

Сүүткәргеч челтәре - җылылык белән тәэмин итү максатларында да файдаланыла торган инженерлык корылмаларыннан тыш, су ташу өчен билгеләнгән үзара технологик бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы;

Су белән тәэмин итүнең технологик зонасы - салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешманың суүткәргеч челтәренең бер өлеше, аның чикләрендә суның исәпләнгән чыгымы нигезендә кулланучыларга су бирелгәндә су басымының (басымының) норматив күрсәткечләре тәэмин ителә;

Су агызуның технологик зонасы-су агызуны гамәлгә ашыручы оешманың канализация челтәренең өлеше, аның чикләрендә агып төшүче суларны кабул итү, транспортировкалау, чистарту һәм агызу яисә агып төшүче суларны су объектына турыдан-туры (чистартусыз) чыгару тәэмин ителә;

Эксплуатация зонасы-салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне гамәлгә ашыручы оешманың үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү һәм (яисә) су түгү системаларын эксплуатацияләү оешмасының бурычлары (җаваплылыгы) билгесе буенча билгеләнгән эксплуатация җаваплылыгы зонасы.

Су белән тәэмин итү схемасының төп максатлары һәм бурычлары:

- су белән тәэмин итү системасын үстерүнең озак сроклы перспективасын билгеләү, әйләнә-тирә мохиткә минималь йогынты ясаганда иң экономияле ысул белән ышанычлы су белән тәэмин итүне тәэмин итү, шулай ук су белән тәэмин итү системаларын үстерүне һәм энергияне сак тоту технологияләрен кертүне икътисадый стимуллаштыру;
- капит капиталь төзелеш объектын һәм мондый тоташтыруны башкарырга техник мөмкинлеге булганда бурычлы оешманы су белән тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру мөмкинлеген билгеләү;
- норматив таләпләр нигезендә су белән тәэмин итү системаларының ышанычлылыгын арттыру;
- озак сроклы перспективада һәр кулланучыга исәпләгәндә су белән тәэмин итүгә чыгымнарны минимальләштерү;
- җирлек халкын су белән тәэмин итү;
- җирлекне су белән тәэмин итү өлкәсендә файдаланыла торган җитештерү һәм башка билгеләнештәге яңа объектлар төзү;
- соңгы ун елда тормыш сыйфатын яхшырту гамәлдәге объектларның коммуналь инфраструктурасын тиешенчә үстерү зарурлыгына китерә.

Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемасын эшләү өчен нигез булып тора:

- "Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында" 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законы;

- РФ Хөкүмәтенең 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары белән расланган су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемаларының эчтәлегенә таләпләр;

- Муниципаль берәмлекне территориаль планлаштыру документлары.

1 бүлек. ГОМУМИ БЕЛЕШМӘЛӘР

1.1 Территорияләрнең чикләре һәм исемнәре бердәм ситуация схемасында күрсәтелеп, җирлекнең административ составы

Арча муниципаль районы Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында уңайлы икътисадый-географик урын алып тора, республика башкаласы Казан шәһәрен Киров өлкәсе, Удмуртия Республикасы һәм Пермь крае белән тоташтыручы транспорт магистральләрендә урнашкан, ресурслар белән (руда булмаган файдалы казылмалар, урман, су, җир ресурслары)җитәрлек дәрәҗәдә тәэмин ителгән.

Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авыл җирлеге (алга таба – Яңа Кенәр авыл җирлеге) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының төньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан. Яңа Кенәр авыл җирлегенең мәйданы 3929 га тәшкил итә. Яңа Кенәр авыл җирлеге Арча муниципаль районының Ташкичү, Шушмабаш авыл җирлекләре, шулай ук Марий Эл Республикасы белән чиктәш.

Яңа Кенәр авыл җирлеге территориясендә түбәндәге торак пунктлар урнашкан: Яңа Кенәр авылы, Байкал авылы, Кызыл Яр авылы, Түбән Оры авылы, Сөрде авылы, Шура авылы, Шурабаш авылы, Югары Оры авылы, Кече Әтнә авылы, Яңа Сәрдә авылы, Яңа Ашыт авылы. Яңа Кенәр авылы Яңа Кенәр авыл җирлегенең административ авылы булып тора.

1.2 Территорияләр һәм территориаль (кадастр) бүленеш элементлары буенча халыкның сан составы

2025 елның 1 гыйнварына җирлек халкының гомуми саны 3872 кеше тәшкил иткән.

Даими халык саны тотрыклы кимү тенденциясенә ия. Халыкның кимүе үлүчеләр санының туучылар саныннан даими артуы белән бәйле. Халык санының кимүенә миграция агымы ярдәм итә, ул халыкның яшь структурасын үзгәртә - ешрак яшьләр китә, китү урыннарында халыкның «картаюы» күзәтелә. Миграция агымы халыкның тормыш дәрәҗәсенең түбән булуына, яшьләрнең югары белем алу өчен эре муниципаль берәмлекләргә китүенә, мәдәни-көнкүреш мохитенең алга китүенә бәйле.

1.3 Геологик белешмәләр

Арча районы территориясе Төньяк Татар гөмбәзенең көнбатыш битендә һәм Казан-Киров борылышының көнчыгыш читендә урнашкан.

Иң борынгы көндезге өслеккә чыга торган төп токымнар булып Пермь системасы катламнары тора.

Елга үзәннәренең, чокырларның аскы өлешләрендә казан ярусы токымнары ачык күренә, алар көнбатышта ачык соры доломитлар һәм известьташлардан, көнчыгышта кызыл төстәге комташлар һәм мергельләрдән, конгломерат, известьташ һәм балчык катламнарыннан тора.

Елга үзәннәре битләренең урта һәм югары өлешләрендә һәм аеруча калку су бүлү участокларында чуар төсле балчыклар, алевритлар ачыла, алар комташлар һәм конгломератлар белән катламла624налар.

Һәр җирдә хәзерге һәм өске дүрттән бер өлешле комлы-балчыклы туфрак ясаучы токымнар булып хезмәт итүче катламнар үскән.

Арча районында кирпеч балчык, төзелеш комы, таш ятмалары эшкәртелә. Көпшәк известьташлар һәм доломитлар әче туфракны мелиорацияләү өчен чыгарыла.

Төзелеш материаллары һәм җирле әһәмияткә ия эшләнмәләр өчен минераль чимал ятмалары барланган һәм эксплуатацияләнә. Үзләштерүгә Сарай-Чокырча балчык чималы, Арча кирпеч чималы һәм Күпербаш известьташ чыганаклары җәлеп ителгән. 10нан артык торф ятмасы ачыкланган.

1.4 Климат шартлары

Климаты уртача-континенталь, җәй чагыштырмача дымлы һәм салкын, кыш уртача салкын һәм карлы. Һаваның уртача еллык температурасы +3,4°С, гыйнварда -12,7°С, июльдә - +19,4°С, абсолют минимум -48 °С, абсолют максимум +38 °С.

Кышсыз чорның уртача озынлыгы - 143 көн.

Еллык явым-төшем 521 мм, җылы чорда 349 мм ява.

Тотрыклы кар капламы ноябрьнең икенче ункөнлеге уртасында хасил була, апрельнең икенче ункөнлеге башында таркала. Кар катламының уртача биеклеге - 37 см (20–81 см).

Җилнең өстенлек итүче юнәлешләре: бер елда – көньяк-көнбатыш (20,1%) һәм Көнбатыш (15,9%), кыш көне – көньяк-көнбатыш (22,8%) һәм Көньяк (19,6%), җәй көне – Төньяк (16,8%) һәм төньяк-көнчыгыш (13,8%).

1.5 Рельефның тасвирламасы

Арча районы-Татарстан Республикасының иң зур районнарының берсе, аның мәйданы 1842 км², район буенча Казанны Киров өлкәсе, Удмуртия Республикасы һәм Пермь крае белән тоташтыручы транспорт магистральләре уза. Көнбатыш Кама алды төньяк өлешендә урнашкан, Татарстанның Балтач, Саба, Теләче, Питрәч, Биектау, Әтнә районнары һәм Марий Эл Республикасы (Мари-Төрек һәм Морки районнары)белән чиктәш.

Районның рельефы - калкулыклы тигезлек (биеклеге 170-266 м), Казансу (кушылдыклары: Атынка, Березинка, Ия, Кесмәс), Ашыт, Шушма елгалары үзәннәре белән бүлгәләнгән. Ачык соры урман һәм кәсле-көлсу туфраклар таралган. Район территориясенең якынча 12% заним урманнар алып тора.

Районның төньягында Нократ калкулыгы (биеклеге 200 м кадәр) тау итәкләре күзәтелә. Кесмәс һәм Казансу елгаларының сулъяк ярлары буйлап Арча районының иң түбән көньяк өлеше урнашкан, биеклекләре 120-140 м. Районның уртача, мәйданы буенча иң зур өлеше, төньяктан Ашыт һәм Хәтнә елгалары үзәннәре белән чикләнгән, Казансуның уң кушылдыклары тарафыннан 140-160 м биеклекләре өстенлек иткән меридиональ юнәлештә сузылган берничә елга араларына бүленгән (иң зур биеклеге 200 м көнчыгышта Казансу чишмәләре башында). Районның төньяк, иң калку (биеклеге 160-180 м) өлеше Ашыт, Шушма, Шура елгаларының һәм аларның кушылдыкларының өске өлешен үз эченә ала..

Шура – Ашыт, Ашыт – Симет, Казанка – Норма, Казанка – Кесмәс елгалары арасында 170-200 м абсолют тамгалы (биеклек 90-120 м га җитә)калку су бүлү өслекләре зур булмаган участоклар булып сакланып калган.

Район өслегенең эрозия ягыннан нык бүлгәләнгәнлеге белән аерылып тора. Чокырлар челтәренең тыгызлыгы – 0,3-0,4 км/кв. км, үзәнлекләр челтәренең тыгызлыгы - 0,9 км/кв. км. Казансуның сул ярында һәм аның уң кушылдыкларында тирәнлеге 3-7 м га кадәр булган чокырлар рәвешендә карст процесслары күренә.

1.6 Заявкалар алынган яисә техник шартлар бирелгән, яисә су белән тәэмин итү һәм (яисә) су түгү челтәрләренә технологик тоташтыруга шартнамәләр төзелгән перспективалы төзелеш объектлары турында белешмәләр

Яңа төзелеш объектлары турында белешмәләр бирелмәде.

1.7 Су белән тәэмин итү һәм (яисә) су түгү челтәрләренә технологик тоташтыруның техник шартлары булган перспективалы төзелеш объектлары яисә зоналары турында белешмәләр бирелмәгән.

Җирлек территориясен үстерү планында реконструкция һәм уңайлы яшәү шартларын тәэмин итә торган заманча яңа төзелеш булдыру юлы белән гамәлдәге төзелеш территорияләрендә урнаштырыла торган яңа торак төзелеше күздә тотыла. Үсеш планнары нигезендә җирлек территориясендә торак һәм иҗтимагый биналар, шулай ук индивидуаль торак йортлар төзү планлаштырыла.

Хәзерге вакытта авыл җирлеге территориясендә торак төзелеше индивидуаль торак төзелеше белән күрсәтелә. Киләчәктә урнашкан күчереп утырту системасы үзенең структурасын саклап калачак.

2 бүлек. СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СХЕМАСЫ

1 БҮЛЕК “ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫНЫҢ ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ ТОРЫШЫ”

1.1 Су белән тәэмин итү системасын һәм структурасын тасвирлау һәм җирлек территориясен эксплуатация зоналарына бүлү

Су белән тәэмин итү системалары кулланучыларны тәүлекнең теләсә кайсы вакытында кирәкле күләмдә һәм кирәкле сыйфатта су белән тәэмин итә торган корылмалар һәм җайланмалар комплексын атыйлар.

Су белән тәэмин итү системаларының бурычлары булып торалар:

- су чыгару;
- кирәк булганда аны эшкәртү урыннарына тапшыру;
- суны махсус резервуарларда саклау;
- суүткәргеч челтәренә кулланучыларга су бирү.

Яңа Кенәр авыл җирлеге составына унбер торак пункт керә. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары аларның алтысында, Яңа Кенәр, Яңа Ашыт, Сөрде, Түбән Оры, Кызыл Яр, Югары Оры авылларында эшли.

Су белән тәэмин итү системасы үзәкләштерелгән, хуҗалык-эчү һәм янгынга каршы ихтыяҗлар өчен берләштерелгән. Тышкы янгын сүндерү челтәрләрдә урнаштырылган җир асты янгын сүндерү гидрантларыннан күздә тотыла. Хәзерге вакытта хуҗалык эчә торган су белән тәэмин итүнең төп чыганагы булып җир асты сулары (артезиан скважиналары) тора.

Муниципаль берәмлек территориясендә су белән тәэмин итү хезмәтен “Арча муниципаль районы водоканалы” җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте (алга таба - “АМР водоканалы” ҖЧҖ) һәм ТР АҖ «Таткоммунэнерго» башкаралар.

1.2 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары колачламаган территорияләрне тасвирлау

Җирлекнең үзәкләштерелгән су белән тәэмин ителмәгән территорияләренә түбәндәгеләр керә:

- Яңа Кенәр, Яңа Ашыт, Сөрде, Түбән Оры, Кызыл Яр, Югары Оры авыллары кырыйларында урнашкан индивидуаль торак төзелеше;
- Байкал, Шура, Шурабаш, Кече Әтнә, Яңа Сәрдә авыллары территорияләре.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү булмаганда, эчәр су чыганагы буларак вак корылмалы шәхси скважиналар, шахта һәм бораулау коелары, чишмәләр файдаланыла. Кагыйдә буларак, Утар төзелеше өчен чистарту чокырлары файдаланылуын исәпкә алып, алар кулланган суның сыйфаты кайбер очракларда санитария нормалары таләпләренә җавап бирми. Бер үк вакытта агып төшүче суларның су белән тәэмин итү өчен файдаланыла торган җир асты сулы катламнарына эләгү куркынычы да бар.

1.3 Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары, Үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су белән тәэмин итү зоналары (тиешенчә су белән тәэмин итү үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән кайнар су белән тәэмин итү системаларыннан, салкын су белән тәэмин итү системаларыннан файдаланып гамәлгә ашырыла торган территорияләр) тасвирламасы һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары исемлеге

“Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында” 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон һәм РФ Хөкүмәтенең “Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында” 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары (“Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларын эшләү һәм раслау кагыйдәләре” , “Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларының эчтәлегенә таләпләр” белән бергә) су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә яңа төшенчәләр кертә:

“су белән тәэмин итүнең технологик зонасы” - кайнар су белән яисә салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешманың суүткәргеч челтәренең бер өлеше, аның чикләрендә суның

исәпләнгән чыгымы нигезендә кулланучыларга су биргәндә су басымының (басымының) норматив күрсәткечләре тәэмин ителә;

“салкын су белән үзәкләштерелгән тәэмин итү системасы” - су әзерләү, ташу һәм абонентларга эчә торган һәм (яисә) техник су бирү өчен билгеләнгән үзара технологик бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы;

“үзәкләштерелмәгән салкын су белән тәэмин итү системасы” - технологик яктан үзәкләштерелгән салкын су белән тәэмин итү системасына бәйле булмаган һәм гомуми файдалану яисә чикләнгән затлар даирәсе өчен билгеләнгән корылмалар һәм җайланмалар.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итүнең технологик зоналары тасвирламасы 1 нче таблицада бирелгән.

1таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итүнең эксплуатация зоналары

Муниципаль берәмлек составына керүче торак пунктларның атамасы	Су белән тәэмин итү системасы (үзәкләштерелгән/ үзәкләштерелмәгән)	Су белән тәэмин итү чыганагы	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итүне гамәлгә ашырганда эксплуатация җаваплылыгына ия оешма	Су белән тәэмин итү чыганакларының балансылыгы
Яңа Кенәр авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	ТР АҖ «Таткоммунэнерго»	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Яңа Ашыт авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яна Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Сөрде авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Түбән Оры авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Югары Оры авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Кызыл Яр авылы	үзәкләштерелгән	Артезиан скважинасы	“АМР водоканалы” ҖЧҖ	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ
	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Байкал авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Шура авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Шурабаш авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яәа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Кече Әтнә авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар
Яңа Сәрдә авылы	үзәкләштерелмәгән	шахта коелары, вак скважиналар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ, шәхси затлар

1.4 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын техник тикшерү нәтиҗәләрен тасвирлау

1.4.1 Гамәлдәге су белән тәэмин итү чыганакларының һәм су алу корылмаларының торышын тасвирлау

Су белән тәэмин итү системасы дип кулланучыларны тәүлекнең теләсә кайсы вакытында кирәкле күләмдә һәм кирәкле сыйфатта су белән тәэмин итә торган корылмалар һәм җайланмалар комплексын атыйлар.

Су белән тәэмин итү чыганагы булып җир асты сулары - артезиан скважиналары тора. Түбәндә муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары тасвирламасы китерелә.

Яңа Кенәр авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Яңа Кенәр авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү биш җир асты су чыганагыннан оештырылган (№1, №2, №3, №4, №5 нче скважиналары), гомуми егәрлеге 774 м³/тәүлек.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә һәркайсының күләме 15 м³ булган биш су манарасы урнаштырылган.

Яна Ашыт авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Яңа Ашыт авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 260 м³ булган 29 нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 15м³ күләмендәге су җыю манарасы урнаштырылган.

Сөрде авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Сөрде авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 130 м³ булган 53 нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 50 м³ күләмендәге су җыю манарасы урнаштырылган.

Югары Оры авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Югары Оры авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 90 м³ булган скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 25 м³ күләмендәге су җыю манарасы урнаштырылган..

Түбән Оры авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Түбән Оры авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 90 м³ булган 55 нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 50 м³ күләмендәге су җыю манарасы урнаштырылган.

Кызыл Яр авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы

Кызыл Яр авылын үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү бер җир асты су чыганагыннан оештырылган:

- җитештерүчәнлеге тәүлегенә 260 м³ булган 54 нче номерлы скважина.

Кирәкле басым дәрәҗәсен саклау өчен бүлү челтәрендә скважина янәшәсендә 25 м³ күләмендәге су жыю манарасы урнаштырылган.

Су белән тәэмин итү чыганаклары I пояс санитария саклау зоналары белән тәэмин ителгән, аларның күләме СанПин 2.1.4.1110-02 "Су белән тәэмин итү чыганакларын һәм хуҗалык-эчү билгеләнешендәге сууткәргечләрне санитария саклау зоналары" таләпләренә туры килә. Санитар саклау зоналарыннан файдалану "Су белән тәэмин итү чыганакларын һәм хуҗалык-эчү билгеләнешендәге сууткәргечләрне санитар саклау зоналары" СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләре нигезендә үтәлә.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларының гомуми характеристикасы түбәндәге таблицада китерелде.

2 таблица – Су белән тәэмин итү чыганакларына характеристика

№ п/п	Шартлы билгеләү	Күрсәтелгән житештерү-чәнлек, (м³/тәүлек)	Файдалануга тапшыру елы	Насос маркасы (насослар)	Насос жайланма-сының житештерү-чәнлеге, (м3/тәүлек)	Санитар сак зонасы булу
1	Яңа Кенәр авылын су белән тәэмин итү системасы					
1.1	1, 2, 3, 4, 5 нче номерлы скважиналар	774	м/ю	ЭЦВ-6	240	бар
2	Түбән Оры авылын су белән тәэмин итү системасы					
2.1	55 нче номерлы скважина	90	1982	ЭЦВ-6	240	бар
3	Яңа Ашыт авылын су белән тәэмин итү системасы					
3.1	29 нчы номерлы скважина	260	1967	ЭЦВ-6	240	бар
4	Сөрде авылын су белән тәэмин итү системасы					
4.1	53 нче номерлы скважина	130	1971	ЭЦВ-6	240	бар
5	Югары Оры авылын су белән тәэмин итү системасы					
5.1	Номерсыз скважина	90	1996	ЭЦВ-6	240	бар
6	Кызыл Яр авылын су белән тәэмин итү системасы					
6.1	54 нче номерлы скважина	260	2001	ЭЦВ-6	240	бар

1.4.2. Суны чистарту һәм әзерләүнең гамәлдәге корылмаларының тасвирламасы, су әзерләүнең кулланыла торган технологик схемасының су сыйфаты нормативларын тәэмин итү таләпләренә туры килүен бәяләүне дә кертеп

СанПиН 2.1.3684-21 һәм СанПиН 1.2.3685-21 таләпләре нигезендә эчә торган су эпидемик һәм радиацион яктан куркынычсыз, химик составы буенча зарарсыз һәм уңай органолептик үзлекләргә ия булырга тиеш, шулай ук эчә торган суның сыйфаты бүлү челтәренә кергәнче, шулай ук тышкы һәм эчке сүүткәргеч челтәренең су аеру нокталарында гигиена нормативларына туры килергә тиеш.

Суны әзерләү һәм чистарту чаралары бөтенләй юк, кулланучыларга табигый су бирелә. Яңа Кенәр авылының Совет урамындагы су алу корылмаларыннан алынган эчә торган суның сыйфаты гомуми катылык күрсәткече буенча норматив документлар таләпләренә җавап бирми (норма буенча 7 мг-экв/л булганда, фактик күрсәткеч — 14,23+2,13 мг-экв/л); Яңа Кенәр авылының Комсомол урамындагы су алу корылмаларында да гомуми катылык күрсәткече буенча туры килми (норма 7 мг-экв/л булганда — 13,1+1,97 мг-экв/л).

Яңа Ашит авылы, Сөрде авылы, Түбән Оры авылы, Кызыл Яр авылы, Югары Оры авылы су белән тәэмин итү системаларындагы эчә торган суның сыйфаты, СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү мохите факторларының кеше өчен куркынычсызлыгын һәм (яисә) зыянсызлыгын тәэмин итүгә гигиена нормативлары һәм таләпләре» нигезендә, суның физик-химик һәм бактериологик үзлекләренең төп күрсәткечләренә туры килә.

Кулланучыларны сыйфатлы эчә торган су белән тәэмин итү өчен, җирлекнең су алу корылмаларында суны зарарсызландыруны, шулай ук Яңа Кенәр авылының су белән тәэмин итү системаларында суның катылыгын киметүне күздә тоткан су чистарту станцияләрен урнаштыру вариантларын карарга тәкъдим ителә.

1.4.3 Гамәлдәге үзәкләштерелгән насос станцияләренең торышын һәм эшләвен тасвирлау, шул исәптән су бирүнең энергия нәтиҗәлелеген бәяләү, ул билгеләнгән су күләмен бирү өчен кирәкле электр энергиясенең чагыштырма чыгымы һәм билгеләнгән басым дәрәҗәсе нисбәте буларак бәяләнә

Җирлек территориясендә су белән тәэмин итү түбәндәге схема буенча гамәлгә ашырыла: су белән тәэмин итү чыганакларыннан алына торган су турыдан-туры бүлү челтәренә һәм алга таба су сүтү колонкаларына яисә кулланучыга бирелә. Бүлү челтәрендә таләп ителгән басым дәрәҗәсен саклау өчен су җыю башнялары кулланыла.

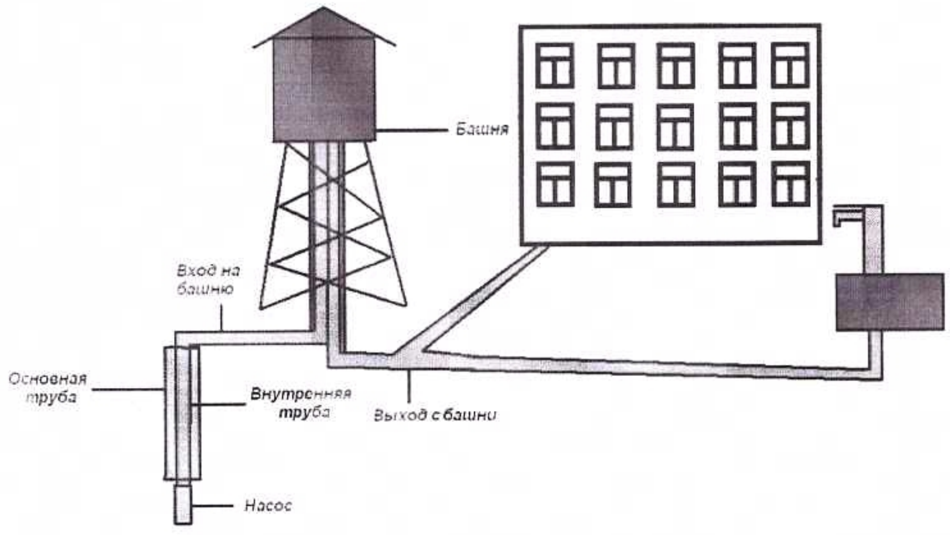

2 рәсем – Су җыю манарасыннан башка су белән тәэмин итүнең принципиаль схемасы (1 – су белән тәэмин итү чыганагы, скважина; 2 – кулланучылар)

1.4.4 Су белән тәэмин итү системаларының сүүткәргеч челтәрләренең торышын һәм эшләвен тасвирлау, челтәрләрнең тузу зурлыгын бәяләүне һәм бу челтәрләр буенча транспортлау процессында суның сыйфатын тәэмин итү мөмкинлеген билгеләүне дә кертеп

Сүүткәргеч челтәре кулланучыларга су ташыла торган магистраль һәм таратучы торбаүткәргечләр җыелмасыннан гыйбарәт. Сүүткәргеч челтәренең төп максаты - кулланучыларга кирәкле күләмдә, кирәкле сыйфатта һәм кирәкле басым белән су бирү.

Җирлекне су белән тәэмин итү челтәрләренә характеристика түбәндәге таблицада китерелгән.

3 таблица – Муниципаль берәмлекне су белән тәэмин итү челтәрләренә характеристика

Күрсәткечләр		Торак пунктлар						Барысы
		Яңа Кенәр авылы	Яңа Ашыт авылы	Сөрде авылы	Түбән Оры авылы	Кызыл Яр авылы	Югары Оры авылы	
Озынлык, км	п/этилен	1,5		3,5	2,2	1,2	2,5	10,9
	корыч	11,5	1,9		0,8			14,2
	барысы	13,0	1,9	3,5	3,0	1,2	2;5	25,1
Челтәрләр тузуы, %		м/ю	м/ю	м/ю	м/ю	м/ю	м/ю	
Су манаралары	күләме, шт.	5	1	1	1	1	1	
	сыйдырышы, куб.м.	15	15	50	50	25	25	

Су белән тәэмин итү челтәрләренең эшкә сәләтлелеге планлы һәм авария ремонтларын үткәрү, шулай ук челтәрләрнең тузган участокларын өлешчә алыштыру хисабына тәэмин ителә. Су белән тәэмин итү корылмаларын модернизацияләү һәм төзү бик түбән темплар белән алып барыла. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының канәгатьләндерерлек булмаган торышының төп сәбәпләренең берсе — су үткәрү челтәрләренең нык тузуы һәм су белән тәэмин итүне үстерүнең генераль схемалары булмавы.

Челтәрләрнең иң нык тузганы урамдагы сүүткәргеч челтәрләренә туры килә. Сүүткәргеч челтәрләрендә аварияләр һәм агып чыгулар килеп чыгуны кисәтү һәм югалтулар күләмен киметү өчен ябу-җайга салу арматурасын һәм эксплуатация ресурсы беткән сүүткәргеч челтәрләрен вакытында алыштыру үткәрелә.

Ябу-җайга салу арматурасы сүүткәргечнең авария хәлендәге участокларын локальләштерү һәм авария-торгызу эшләрен башкарганда яшәүчеләрнең һәм сәнәгать предприятиеләренең иң аз санын сүндерү өчен кирәк.

Хәзерге вакытта чуен һәм корыч торбаүткәргечләр полиэтиленга һәм шарсыман графитлы ныклы чуеннан ясалганнарга алыштырыла. Торбаүткәргечләрнең заманча материалларының хезмәт итү вакыты шактый зур,техник һәм эксплуатацион характеристикалары сыйфатлырак. Полимер материаллар коррозиягә бирешми, шуңа күрә аларга металл торбаларны эксплуатацияләгәндә килеп чыга торган Кимчелекләр һәм проблемалар хас түгел.

Аларда төрле катламнар (химик һәм биологик) ясалмый, шуңа күрә полимер материаллардан торбаларның гидравлик характеристикалары хезмәт итү чоры дәвамында даими

диярлек кала. Полимер материаллардан ясалган торбалар металлдан ясалган торбаларга караганда күпкә җиңелрәк, шуңа күрә төяү-бушату һәм ташу операцияләре арзанрак һәм авыр техника куллануны таләп итми, аларны монтажлауда уңайлы.

Аларның чагыштырмача аз массасы һәм җитәрлек сыгылмалылыгы аркасында иске торбаүткәргечләрне траншеясыз ысуллар белән полиэтилен торбалар белән алыштырырга мөмкин.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының суүткәргеч челтәрләре эшләве һәм эксплуатациясе РФ Дәүләт төзелешенең 1999 елның 30 декабрендәге 168 номерлы боерыгы белән расланган “Коммуналь су белән тәэмин итү һәм канализация системаларын һәм корылмаларын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре” нигезендә гамәлгә ашырыла. Транспортлау процессында суның сыйфатын тәэмин итү өчен СанПиН 1.2.3685-21 таләпләренә туры килүгә даими мониторинг ясала.

Аварияләр килеп чыгу куркынычын киметү һәм кулланучыларны сыйфатлы һәм ышанычлы су белән тәэмин итү өчен су белән тәэмин итү челтәрләренең иң тузган кишәрлекләрен реконструкцияләү вариантларын карарга кирәк.

1.4.5 Су белән тәэмин иткәндә барлыкка килә торган гамәлдәге техник һәм технологик проблемаларны тасвирлау, дәүләт күзәтчелеген, муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы органнарның суның сыйфатына һәм иминлегенә йогынты ясый торган хокук бозуларны бетерү турындагы күрсәтмәләрен үтәүне анализлау

Хәзерге вакытта “Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеген су белән тәэмин итүдә төп проблемалар түбәндәгеләр:

- су алу корылмалары җиһазларының тузганлыгы. Суүткәргечләрнең, суүткәргечләрнең һәм системаның функциональ элементлары җайланмаларының нык тузуы;
- су белән тәэмин итү челтәрләренең тузуы. Суүткәргечләрнең авария хәлендәге сафтан чыгуларын бетерү, запас частьләр сатып алу чыгымнары су белән тәэмин итү системаларын тоту һәм аларга хезмәт күрсәтү чыгымнарының гомуми күләмендә шактый зур өлешен тәшкил итә.
- су белән тәэмин итү чыганакларын һәм кулланучыларны абонентларга кертүне исәпкә алу приборлары белән җитәрлек җиһазландырылмау.
- су алу корылмаларыннан озак вакыт файдалану, әйләнмә торбаларның һәм фильтрлау элементларының коррозиясе сыйфатның органолептик күрсәткечләрен начарайта.
- Яңа Кенәр авылының Совет урамындагы су алу корылмаларыннан алынган эчә торган суның сыйфаты норматив документлар таләпләренә җавап бирми.
- Яңа Ашит авылы, Сөрде авылы, Түбән Оры авылы, Кызыл Яр авылы, Югары Оры авылындагы җир асты су чыганакларыннан алынган су, гомумән алганда, СанПиН 1.2.3685-21 таләпләренә җавап бирә. Шул ук вакытта, кулланучыларга бирелгәнче суны чистарту системалары булмау сәбәпле, суның пычрану (зарарлану) куркынычы туа.

1.4.6 Күрсәтелгән системаның технологик үзенчәлекләрен чагылдыра торган кайнар су белән тәэмин итүнең ябык системаларыннан файдаланып, кайнар су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системасы тасвирламасы

Муниципаль берәмлек территориясендә үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү юк. Абонентларны кайнар су белән тәэмин итү ихтыяҗлары өчен суны җылыту хосусый тәртиптә – электр су җылыткычлары урнаштыру яки мунчаларда кайнар су әзерләү юлы белән башкарыла.

1.5 Мәңге туңган грунтлар таралган территориягә карата суның катуын булдырмау буенча гамәлдәге техник һәм технологик карарларның тасвирламасы

"Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге мәңге туңган грунтлар таралган территориядә урнашмый. Суның катуын булдырмау максатыннан, суның өзлексез хәрәкәтен тәэмин итеп, җир астына суүткәргечләр салынды.

Суүткәргечләрне җир астына салганда туң-туфрак шартларын һәм грунтларның температура режимын үзгәртү мөмкинлеген исәпкә алырга, шулай ук грунтка җылылык йогынтысын булдырмауны күздә тотарга кирәк.

1.6 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларына милек хокукында яисә башка законлы нигездә ия булган затлар исемлеге, әлеге затларның шундый объектлары (мондый объектлар урнашкан зоналар чикләре) күрсәтелеп

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектлары булган затлар исемлеге 4 нче таблицада бирелгән.

4 таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларына ия затлар исемлеге

№ п/п	Торак пункт исеме	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү объектларына ия физик яисә юридик зат исеме	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү объекты	Хезмәт күрсәтүче оешма
1.	Яңа Кенәр авылы	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, суүткәргеч челтәрләре	ТР АҖ «Таткоммунэнерго»
2.	Яңа Ашыт авылы	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, суүткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
3.	Сөрде авылы	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, суүткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
4.	Түбән Оры авылы	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, суүткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
5.	Югары Оры авылы	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, суүткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
6.	Кызыл Яр авылы	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” МБ	Су алу корылмалары, суүткәргеч челтәрләре	“АМР водоканалы” ҖЧҖ

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүне “АМР водоканалы” ҖЧҖ һәм ТР АҖ «Таткоммунэнерго» гамәлгә ашыралар.

2 БҮЛЕК "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫН ҮСТЕРҮ ЮНӘЛЕШЛӘРЕ"

2.1 Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү күрсәткечләренең төп юнәлешләре, принциплары, бурычлары һәм планлы әһәмиятләре

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төп юнәлеше булып бөтен су белән тәэмин итү системасын модернизацияләү исәбенә халыкка күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү тора. Муниципаль берәмлекнең үсеш планнары нигезендә үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү түбәндәге принципларны исәпкә алып гамәлгә ашырыла:

- халыкны эчәр су һәм су белән тәэмин итү хезмәтләре белән тәэмин итүнең өстенлеге;
- су белән тәэмин итү өлкәсенә инвестицияләр җәлеп итү өчен шартлар тудыру, хосусый инвестицияләрне кире кайтару гарантияләрен тәэмин итү;
- кайнар су белән, салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларының технологик һәм оештыру бердәмлеген һәм бөтенлеген тәэмин итү;
- кайнар су, салкын су белән тәэмин итүче оешмаларның һәм аларның абонентларының икътисадый мәнфәгатьләре балансына ирешү һәм аларны үтәү;
- кайнар су һәм салкын су белән тәэмин итүче оешмаларның су белән тәэмин итү өчен кирәкле икътисадый нигезләнгән чыгымнарыннан чыгып, су белән тәэмин итү өлкәсендә тарифлар билгеләү;
- су белән тәэмин итү өлкәсендә эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тотрыклы һәм дискриминацияләнми торган шартлар тәэмин итү;
- абонентларның су белән тәэмин ителешенә бертигез шартлар тудыру;
- су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмалар, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары, Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары һәм су белән тәэмин итү өлкәсендә җайга салуны гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары эшчәнлегенең ачыклыгы.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төп бурычлары булып торалар:

- өзлексез һәм сыйфатлы су белән тәэмин итү юлы белән халыкның сәламәтлеген саклау һәм халыкның тормыш сыйфатын яхшырту;
- суны экономияле куллану юлы белән энергетика нәтиҗәлелеген арттыру;
- кайнар су белән тәэмин итүне, салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмалар эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру исәбенә абонентлар өчен су белән тәэмин итүдән файдалану мөмкинлеген тәэмин итү;
- салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларын әлеге системалар белән идарә итүнең нәтиҗәле формаларын үстерү, инвестицияләр җәлеп итү һәм кайнар су белән, салкын су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмаларның кадрлар потенциалын үстерү юлы белән үсешне тәэмин итү;
- торак төзелеше өчен планлаштырыла торган территорияләрне су белән тәэмин итү челтәрләре белән тәэмин итү;
- су белән тәэмин итү челтәрләренең физик тузуын киметү һәм гидравлик режимын яхшырту;
- су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын һәм нәтиҗәлелеген арттыру;
- янгын сүндерүне оештыруны яхшырту.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләренә түбәндәгеләр керә::

а) эчә торган суның сыйфат күрсәткечләре

б) су белән тәэмин итүнең ышанычлылыгы һәм өзлексезлеге күрсәткечләре

в) абонентларга хезмәт күрсәтү сыйфаты күрсәткечләре

г) ресурслардан файдалануның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре, шул исәптән транспортировка вакытында су югалтуларын киметү

д) инвестиция программасы чараларын гамәлгә ашыру бәясе һәм аларның нәтиҗәлелеге нисбәте - суларның сыйфатын яхшырту

е) торак-коммуналь хуҗалык өлкәсендә мәгълүмати-хокукый җайга салу буенча дәүләт сәясәтен эшләү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән башка күрсәткечләр.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләренең гамәлдәге һәм перспективалы күрсәткечләре 7 бүлектә китерелгән.

2.2 Үсешнең төрле сценарийларына карап, үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төрле сценарийлары

Җирлекнең үсеш планында реконструкция һәм яшәү өчен уңайлы шартлар тудырырлык заманча яңа төзелеш булдыру юлы белән гамәлдәге төзелеш территорияләрендә урнаштырыла торган яңа торак төзелеше карала. Үсеш планнары нигезендә муниципаль берәмлек территориясендә торак һәм иҗтимагый биналар, шулай ук индивидуаль торак йортлар төзү планлаштырыла.

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә торак төзелеше күбесенчә индивидуаль торак төзелеше белән күрсәтелә. Торак төзелешенең планлаштырыла торган һәм гамәлдәге кварталлары территориясендәге кулланучыларны үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасына тоташтыруны тәэмин итү өчен су белән тәэмин итү челтәрләрен төзү, янгын сүндерү гидрантларын урнаштырып һәм турыдан-туры торак йортларга һәм халыкка хезмәт күрсәтү предприятиеләренә су кертеп, урамнар буйлап боҗралы суүткәргеч челтәрен оештыру планлаштырыла.

Кулланучыларны ышанычлы һәм сыйфатлы су белән тәэмин итү өчен гамәлгә ашыруга түбәндәге чаралар тәкъдим ителә:

- Су алу корылмаларының искергән җайланмаларын алыштыру;
- Суүткәргеч челтәрләренең искергән участокларын реконструкцияләү һәм алыштыру;
- Резервуарларны һәм суүткәргеч челтәрләрне ел саен чистарту һәм дезинфекцияләү;
- Су саклау зоналары (СЗ) һәм яр буе яклау полосалары (ЯЯП) чикләрендә хуҗалык эшчәнлеген чикләүне үтәү, Россия Федерациясе Су кодексы таләпләре нигезендә СЗ һәм ЯЯПда законнар регламентын үтәү.

Норматив сыйфатлы эчә торган су кулланучыга капиталь ремонтланган яисә санацияләнгән суүткәргеч челтәрләре аша сыйфат күрсәткечләре начарланмыйча гына барып җитәргә тиеш. Гамәлдәге магистраль һәм бүлү суүткәргеч челтәрләрен модернизацияләү су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын арттырырга, шулай ук су югалтуларын киметергә мөмкинлек бирәчәк.

Төзек булмаган һәм тузган үзәктән куу насосларын саклау һәм контроль чаралары белән җиһазландырылган заманча насосларга вакытында алыштыру су алу корылмаларының тотрыклылыгын һәм ышанычлылыгын арттырырга, су күтәрүгә энергия чыгымнарын киметергә мөмкинлек бирәчәк.

Су белән тәэмин итү чыганакларының торышын һәм алына торган суның сыйфатын, шулай ук су белән тәэмин итү системаларының мөмкин булган үсешен бәяләү өчен даими рәвештә җир асты суларын мониторинглау буенча чаралар үткәрергә киңәш ителә. Периодик контроль үткәрү су алудан файдаланучы оешмага мөмкинлек бирә:

- суларның торышы турында мәгълүматны үз вакытында алырга, ә аларның сыйфаты үзгәргән очракта кирәкле чаралар күрергә;
- су биеклеген күзәтергә һәм җайланмаларның эшен җайга салырга;
- су алу корылмасы эшенә рациональ идарә итүне тәэмин итәргә.

Су белән тәэмин итү системасын үстерү чараларын гамәлгә ашыру эшләрен башкарыр алдыннан проект-смета документациясен эшләргә кирәк.

3 БҮЛЕК. "КАЙНАР, ЭЧӘ ТОРГАН, ТЕХНИК СУНЫ СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ ҺӘМ КУЛЛАНУ БАЛАНСЫ"

3.1 Кайнар, эчә торган, техник суны җитештергәндә һәм транспортировкалаганда югалтуларның структур өлешләрен анализлауны һәм бәяләүне дә кертеп, су бирүнең һәм реализацияләүнең гомуми балансы

Су бирүнең һәм реализацияләүнең гомуми балансы 5 нче таблицада бирелгән.

5 таблица – Су бирү һәм реализацияләү күләме

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2024 ел
1	**Яңа Кенәр ав.**		
1.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	189,108*
1.2	Су югалтылган	мең куб. м	17,192
1.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	171,917
	халык	мең куб. м	143,264
	башка кулланучылар	мең куб. м	28,653
2	**Яңа Ашыт ав.**		
2.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	10,778*
2.2	Су югалтылган	мең куб. м	0,980
2.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	9,798
	халык	тыс. куб.м	8,165
	башка кулланучылар	тыс. куб.м	1,633
3	**Сөрде ав.**		
3.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	26,154*
3.2	Су югалтылган	мең куб. м	2,378
3.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	23,776
	халык	мең куб. м	19,814
	башка кулланучылар	мең куб. м	3,963
4	**Түбән Оры ав.**	мең куб. м	
4.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	23,064*
4.2	Су югалтылган	мең куб. м	2,097
4.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	20,967
	Халык	мең куб. м	17,473
	башка кулланучылар	мең куб. м	3,495
5	**Югары Оры ав.**	мең куб. м	
5.1	Су күтәрелгән	мең куб. м	15,903*
5.2	Су югалтылган	мең куб. м	1,446
5.3	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	мең куб. м	14,458
	Халык	мең куб. м	12,048
	башка кулланучылар	мең куб. м	2,410
6		мең куб. м	
6.1		мең куб. м	14,848*
6.2		мең куб. м	1,350
6.3		мең куб. м	13,498
		мең куб. м	11,249
		мең куб. м	

* - су куллануның исәпләнгән әһәмияте.

3.2 Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирүнең территориаль балансы (елга һәм тәүлегенә максималь су куллану)

Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча су бирүнең территориаль баланслары 6 нчы таблицада күрсәтелгән.

6 таблица – Су бирүнең территориаль балансы

№ п/п	Исем	Фактта су куллану	
		куб.м/тәү	мең.куб.м/ел
1.	Яңа Кенәр ав.	518,105	189,108
2.	Яңа Ашыт ав.	29,529	10,778
3.	Сөрде ав.	71,655	26,154
4.	Түбән Оры ав.	63,189	23,064
5.	Югары Оры ав.	43,571	15,903
6.	Кызыл Яр ав.	40,680	14,848

3.3 Кайнар, эчә торган, техник суны халыкның хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларына, юридик затларның җитештерү ихтыяҗларына һәм җирлекләрнең һәм шәһәр округларының башка ихтыяҗларына бүлеп (янгын сүндерү, су сибү һ. б.) абонентлар төркемнәре буенча реализацияләүнең структур балансы

Эчә торган суны абонентлар төркемнәре буенча реализацияләүнең структур балансы 7 нче таблицада күрсәтелгән.

7 таблица – Абонентлар төркемнәре буенча эчә торган су куллануның структур балансы

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2024 ел
1	**Яңа Кенәр ав.**		
1.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән	мең куб. м	171,917*
	халык	мең куб. м	143,264
	башка кулланучылар	мең куб. м	28,653
2	**Яңа Ашыт ав.**	мең куб. м	
2.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән	мең куб. м	9,798*
	халык	мең куб. м	8,165
	башка кулланучылар	мең куб. м	1,633
3	**Сөрде ав.**	мең куб. м	
3.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән	мең куб. м	23,776*
	халык	мең куб. м	19,814
	башка кулланучылар	мең куб. м	3,963
4	**Түбән Оры ав.**	мең куб. м	
4.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән	мең куб. м	20,967*
	халык	мең куб. м	17,473
	башка кулланучылар	мең куб. м	3,495
	Югары Оры ав.	мең куб. м	

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2024 ел
5	Барлык куллануларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән	мең куб. м	14,458*
5.1	халык	мең куб. м	12,048
	башка кулланучылар	мең куб. м	2,410
6	**Кызыл Яр ав.**	мең куб. м	
6.1	Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән	мең куб. м	13,498*
	халык	мең куб. м	11,249
	башка кулланучылар	мең куб. м	2,250

* - су куллануның исәпләнгән әһәмияте.

3.4 Статистик һәм исәп-хисап белешмәләреннән һәм коммуналь хезмәт күрсәтүләрдән файдалануның гамәлдәге нормативлары турындагы белешмәләрдән чыгып, халыкның кайнар, эчәр, техник суны фактта куллануы турында белешмәләр

Халыкның су куллануы турында белешмәләр 8-9 таблицаларда бирелгән.

8 таблица – Эчә торган суны фактта куллану турында белешмәләр

Хезмәт күрсәтү буенча бүленешле кулланучы оешма.	Су куллануның билгеләнеше	Су куллану		
		Тәүл.урт. м³/тәүлек	Еллык т.м³/ел	Тәүл.макс. м³/тәү
Яңа Кенәр ав.				
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	392,504	143,264	471,005
Башка кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	78,501	28,653	94,201
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	471,005	171,917	565,206
Яңа Ашыт ав.				
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	22,371	8,165	26,845
Башка кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	4,474	1,633	5,145
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	26,845	9,798	31,990
Сөрде ав.				
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	54,284	19,814	65,141
Башка кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	10,857	3,963	12,485
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	65,141	23,776	77,626
Түбән Оры ав.				
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	47,870	17,473	57,444
Башка кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	9,574	3,495	11,010
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	57,444	20,967	68,454
Югары Оры ав.				
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	33,008	12,048	39,610
Башка кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	6,602	2,410	7,592
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	39,610	14,458	47,202
Кызыл Яр ав.				
Халык	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	30,818	11,249	36,982
Башка кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	6,164	2,250	7,396
Барысын да кулланучылар	хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	36,982	13,498	44,378

Искәрмә - Тигезсезлекнең тәүлеклек коэффициенты 31.13330.2021 СП нигезендә 1,2 кабул ителде "Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар".

9 таблица – Халыкның эчәр суны исәпләп куллану турында белешмәләр

Кулланучы	Су куллануның билгеләнеше	Халык саны, кеше	1 кешегә чагыштыр мача су куллану, л/ тәүлек	Су куллану		
				Тәүл.урт. м³/тәүлек	Еллык т.м³/ел	Тәүл. макс м³/тәүлек
Яңа Кенәр ав.						
Халык	Хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	2509	140	351,260	128,210	421,512
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	2509	50	125,450	15,054	150,540
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			95,342	28,653	114,410
Барлыгы:				572,052	171,917	686,462
Яңа Ашыт ав.						
Халык	Хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	143	140	20,020	7,307	24,024
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	143	50	7,150	0,858	8,580
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			5,434	1,633	6,521
Барлыгы:				32,604	9,798	39,125
Сөрде ав.						
Халык	Хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	347	140	48,580	17,732	58,296
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	347	50	17,350	2,082	20,820
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			13,186	3,963	15,823
Барлыгы:				79,116	23,776	94,939
Түбән Оры ав.						
Халык	Хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	306	140	42,840	15,637	51,408
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	306	50	15,300	1,836	18,360
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			5,814	1,747	6,977
Барлыгы:				63,954	19,220	76,745
Югары Оры ав.						
Халык	Хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	211	140	29,540	10,782	35,448
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	211	50	10,550	1,266	12,660
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			4,009	2,410	4,811
Барлыгы:				44,099	14,458	52,919
Кызыл Яр ав						

Кулланучы	Су кулланунының билгеләнеше	Халык саны, кеше	1 кешегә чагыштырмача су куллану, л/тәүлек	Су куллану		
				Тәүл.урт. м³/тәүлек	Еллык т.м³/ел	Тәүл. макс м³/тәүлек
Халык	Хуҗалык-эчү ихтыяҗлары	197	140	27,580	10,067	33,096
Халык	Җир кишәрлекләренә су сибү	197	50	9,850	1,182	11,820
Исәпкә алынмаган чыгымнар	-			3,743	2,250	4,492
Барлыгы:				41,173	13,498	49,408

1. Уртак су куллану 1 кешегә СП 31.13330.2012 “Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар” нигезендә алынды. Суны чагыштырмача куллану җәмәгать биналарындагы хуҗалык-эчү һәм көнкүреш ихтыяҗларына су чыгымнарын үз эченә ала.
2. Бер кешегә 50 л/тәүлек – урамнарга һәм яшел үсентеләргә су сибү нормасы. Җир кишәрлегенә су сибү өчен салкын су куллану чорына туры килә торган айлар саны 4 ай тәшкил итә (1 майдан 31 августка кадәр).
3. Тигезсезлекнең тәүлеклек коэффициенты 31.13330.2021 СП нигезендә 1,2 кабул ителде “Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”.
4. Елына исәпләнгән көннәр саны: 365 — халык өчен; 120 — су сибү өчен (су сибү ешлыгы 2 көнгә 1 тапкыр); бюджет һәм сәнәгать оешмалары өчен 303 көн тәшкил итә.
5. Халыкның хуҗалык-эчү ихтыяҗларына киткән чыгымның 20% ы өстәмә рәвештә аны продуктлар белән тәэмин итүгә, көнкүреш хезмәтләре күрсәтүгә һәм башкаларга тотылган.

3.5 Кайнар, эчә торган, техник суны коммерцияле исәпкә алуның гамәлдәге системасын һәм исәпләү приборларын урнаштыру планнарын тасвирлау

Суны исәпкә алу приборларын абонент яисә салкын су ташый торган оешма урнаштыра. Моның өчен нигез булып су белән тәэмин итү шартнамәсе, салкын су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызуның бердәм шартнамәсе, салкын суны транспортировкалау шартнамәсе тора.

Ресурслар белән тәэмин итүче оешмаларда су бирүне техник исәпкә алу су алу объектларында гамәлгә ашырыла, моның өчен төрле маркадагы чыгым үлчәү приборлары кулланыла. Су белән тәэмин итү чыганагында су счетчиклары булмаганда, су бирүне исәпкә алу исәпләү ысулы белән гамәлгә ашырыла.

Эчә торган суны кулланучылар кулланылган су өчен исәп-хисапны башкаралар::

а) кисеп алу урынында урнаштырылган коммерцияле исәпләү приборлары буенча - коеда яки бинада;

б) җирлек территориясе өчен билгеләнгән нормативлар буенча, төзекләндерү дәрәҗәсеннән, исәпкә алу приборы булмаганда абонентларга карата кулланыла торган коэффициентны арттыра торган теркәлгән (яшәүче) кешеләр саныннан чыгып билгеләнгән нормативлар буенча.

Юридик затлар кулланылган эчәргә яраклы һәм техник су өчен исәп-хисапларны коедагы яисә бинадагы кисемтә урнаштырылган исәпләү приборлары нигезендә башкаралар.

Биналарның, корылмаларның исәпләү приборлары белән җиһазландырылуы турындагы белешмәләр салкын су бирү буенча хезмәт күрсәтү шартнамәләрендә күрсәтелә. Предприятиедә исәпкә алу, файдалану приборын исәпкә алу һәм исәптән төшерү тәртибе гамәлдәге законнар нигезендә оештырылган.

Барлык кулланучыларга кулланылган су өчен түләү документлары кулланучы биргән яисә предприятие контролерлары төшергән исәпкә алу приборлары күрсәткечләре нигезендә бирелә. Квитанцияләр халыкка почта тартмаларына кадәр, юридик затларга фактта булган яисә шартнамәдә күрсәтелгән адрес буенча илтеп җиткерелә.

Кулланучыларның абонент кертүләрендә суны исәпкә алу приборлары булу турында белешмәләр бирелмәгән. РФ Хөкүмәтенең “Күпфатирлы йортларда һәм торак йортларда урыннар милекчеләренә һәм алардан файдаланучыларга коммуналь хезмәтләр күрсәтү турында” 2011 елның 6 маендагы 354 номерлы карарының IV бүлегенең 42 нче пункты нигезендә индивидуаль яки гомуми (фатирлы) салкын яки кайнар суны исәпкә алу приборы булмаганда һәм мондый исәпкә алу приборын урнаштыру бурычы булган очракта салкын яки кайнар суны исәпкә алу приборы буенча коммуналь хезмәт күрсәтүгә түләү күләме торак урында кулланучыга күрсәтелгән су белән тәэмин итү салкын су белән тәэмин итү буенча коммуналь хезмәт күрсәтүне куллану нормативыннан чыгып билгеләнә, арттыра торган коэффициент кулланып кайнар су белән тәэмин итүгә.

Гамәлдәге төзелештә дә, яңа төзелеш объектларында да суны исәпкә алуның индивидуаль һәм гомумйорт приборларын урнаштыру энергияне сак тоту өлкәсендә төп юнәлешләрнең берсе булып тора. Бу су җитештерү һәм транспортлау стадиясендә дә, аны куллану процессында да ресурсларны экономияләргә мөмкинлек бирәчәк.

3.6 Җирлекне су белән тәэмин итү системасының җитештерү куәтләре резервларына һәм кытлыкларына анализ

Су белән тәэмин итү чыганаклары җиһазларының җитештерү куәтләре резервларына һәм кытлыкларына анализ 10нчы таблицада бирелгән.

10 таблица – Су белән тәэмин итү системасының җитештерү куәтләре резервларына һәм кытлыкларына анализ

Торак пункт исеме	Корылмаларның егәрлеге		Исәпләнгән су куллану күләме		(+) Резерв / (-) дефицит			
					Макс. тәүлек		Еллык	
	Макс. тәүл.	Еллык	Макс. тәүл.	Еллык				
	куб.м./тәүлек	мең.куб. м/ел	куб.м./тәүлек	мең.куб. м/ел	куб.м/тәу.	%	мең куб. м/ел	%
Яңа Кенәр ав.	774	282,51	686,462	171,917	87,538	11,310	110,593	39,147
Яңа Ашыт ав.	260	94,9	39,125	9,798	220,875	84,952	85,102	89,675
Сәрде ав.	130	47,45	94,939	23,776	35,061	26,970	23,674	49,892
Түбән Оры ав.	90	32,85	76,745	20,967	13,255	14,728	11,883	36,173
Югары Оры ав.	90	32,85	52,919	14,458	37,081	41,201	18,392	55,989
Кызыл Яр ав.	260	94,9	49,408	13,498	210,592	80,997	81,402	85,776

Таблица мәгълүматларыннан күренгәнчә, гамәлдәге су алу корылмаларының куәте барлык кулланучыларны исәпләнгән су чыгымы белән җитәрлек дәрәҗәдә тәэмин итәргә мөмкинлек бирә.

Сыйфатлы су белән тәэмин итү өчен, муниципаль берәмлекне киләчәктә тотрыклы үстерү базасын булдыру һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасына яңа кулланучыларны кушу максатыннан, су алу корылмаларын модернизацияләү һәм реконструкцияләү, шулай ук ресурсларын кулланып бетергән объектларны торгызу буенча чаралар күрергә кирәк.

3.7 Төрле үсеш сценарийларын исәпкә алып, киләчәктә 10 ел срокка кайнар, эчәр, техник су куллануның фараз баланслары, 2.04.02-84 һәм 2.04.01-85 СНиП нигезендә кайнар, эчәр, техник су куллануга нигезләнеп, шулай ук халык тарафыннан су куллануның агымдагы күләменнән һәм аның динамикасыннан чыгып, үсеш перспективаларын һәм составын һәм төзелеш структуралары

Җирлекнең үсеш планнарында реконструкция һәм яшәү өчен уңайлы шартлар тудыручы заманча яңа төзелеш булдыру юлы белән гамәлдәге төзелеш территорияләрендә урнаштырыла торган яңа торак төзелеше карала. Муниципаль берәмлек территориясен үстерү төзекләндерү һәм яшәүнең уңайлылыгын арттыруны күздә тота. Моннан тыш, демографик үсеш өчен уңай шартлар тудыру, социаль, җитештерү һәм торак өлкәләрен үстерүнең гамәлдәге программаларын эшләү, яңа эш урыннары булдыру, халыкның имин яшәеш шартларын тәэмин итү өчен кирәкле инфраструктура булдыру шартларында җирлек территориясендә туучылар санының тотрыклылануы һәм халыкның миграция кимүе фаразлана.

Муниципаль берәмлек территориясен үстерү планнарын анализлаудан чыгып, халык санын арттыру планлаштырылмый. Әлеге схемада су белән тәэмин итү челтәрләренә яңа кулланучыларны тоташтыруга бәйле рәвештә су куллануны арттыру, шулай ук яшәүнең

унайлылыгын арттыру (бер кулланучыга су куллануның чагыштырма чыгымнарын арттыру) күздә тотыла.

Халык саны үзгәрүне исәпкә алып, хуҗалык-эчү ихтыяҗларына су куллануның фараз баланслары 11 нче таблицада күрсәтелгән.

11 таблица – Су куллануның фаразланган баланслары

№ п/п	Күрсәткечләр	Фаразланган су куллану		
		Тәүлек уртача. м³/тәүлек	Еллык т.м³/ел	Макс. тәүлек м³/тәү
1	**Яңа Кенәр ав.**			
1.1	Халык:	431,754	157,590	518,105
1.2	Башка кулланучылар:	86,351	31,518	103,621
1.3	Барысын да кулланучылар	518,105	189,108	621,726
2	**Яңа Ашыт ав.**			
2.1	Халык:	24,608	8,982	29,529
2.2	Башка кулланучылар:	4,922	1,796	5,660
2.3	Барысын да кулланучылар	29,529	10,778	35,189
3	**Сөрде ав.**			
3.1	Халык:	59,713	21,795	71,655
3.2	Башка кулланучылар:	11,943	4,359	13,734
3.3	Барысын да кулланучылар	71,655	26,154	85,389
4	**Түбән Оры ав.**			
4.1	Халык:	52,657	19,220	63,189
4.2	Башка кулланучылар:	10,531	3,844	12,111
4.3	Барысын да кулланучылар	63,189	23,064	75,300
5	**Югары Оры ав.**			
5.1	Халык:	36,309	13,253	43,571
5.2	Башка кулланучылар:	7,262	2,651	8,351
5.3	Барысын да кулланучылар	43,571	15,903	51,922
6	**Кызыл Яр ав.**			
6.1	Халык:	33,900	12,374	40,680
6.2	Башка кулланучылар:	6,780	2,475	8,136
6.3	Барысын да кулланучылар	40,680	14,848	48,816

3.8 Күрсәтелгән системаның технологик үзенчәлекләрен чагылдыра торган кайнар су белән тәэмин итүнең ябык системаларыннан файдаланып, кайнар су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системасы тасвирламасы

Муниципаль берәмлек территориясендә үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү юк. Абонентларны кайнар су белән тәэмин итү ихтыяҗлары өчен суны җылыту хосусый тәртиптә – электр су җылыткычлары урнаштыру яки мунчаларда кайнар су әзерләү юлы белән башкарыла.

3.9 Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны фактта һәм көтелгәндә куллану турында белешмәләр (еллык, уртача тәүлеклек, максималь тәүлеклек)

Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны фактта һәм көтелгәндә куллану турында белешмәләр 12 нче таблицада бирелгән.

12 таблица – Хуҗалык-эчү ихтыяҗларына суны фактта һәм көтелеп куллану турында белешмәләр

Кулланучылар	Периодлар					
	2024 ел			**2040 ел**		
	Тәүл.уртача м³/тәүлек	Еллык мең.м³/ел	Макс. тәүлек м³/тәүлек	Тәүлек уртача м³/тәүлек	Еллык мең.м³/ел	Макс.тәүлек м³/тәүлек
Яңа Кенәр ав.	471,005	171,917	565,206	518,105	189,108	621,726
Яңа Ашыт ав.	26,845	9,798	31,990	29,529	10,778	35,189
Сөрде ав.	65,141	23,776	77,626	71,655	26,154	85,389
Түбән Оры ав.	57,444	20,967	68,454	63,189	23,064	75,300
Югары Оры ав.	39,610	14,458	47,202	43,571	15,903	51,922
Кызыл Яр ав.	36,982	13,498	44,378	40,680	14,848	48,816

3.10 Кайнар, эчә торган, техник су куллануның территориаль структурасы тасвирламасы, аны су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмаларның хисаплары буенча технологик зоналарга бүлеп билгеләргә кирәк, ;

Муниципаль берәмлек территориясендә су белән тәэмин итү хезмәтләреннән төп файдаланучылар халык, бюджет оешмалары (администрация, мәктәпләр, балалар бакчалары). Суны файдалы җибәрү күләме суны исәпкә алу приборлары күрсәткечләре буенча, приборлар булмаганда, су куллану нормативлары нигезендә билгеләнә.

Су куллануның территориаль структурасы 15 нче таблицада китерелгән.

3.11 Су белән тәэмин итүгә су чыгымнарын абонентлар типлары буенча, шул исәптән торак биналарны, иҗтимагый-эшлекле билгеләнештәге объектларны, сәнәгать объектларын су белән тәэмин итүгә, кайнар, эчә торган, техник суның факттагы чыгымнарыннан чыгып, абонентларның кайнар, эчә торган, техник суны перспективалы куллану турындагы белешмәләрне исәпкә алып бүлү фаразы

Су белән тәэмин итүгә су чыгымнарын бүлү фаразы 13 нче таблицада китерелгән.

13 таблица – Су белән тәэмин итүгә су чыгымнарын бүлү фаразы

Кулланучы	Периодлар					
	2024 ел			**2024 ел**		
	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек
Яңа Кенңр ав.						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	471,005	171,917	565,206	518,105	189,108	621,726
Халык	392,504	143,264	471,005	431,754	157,590	518,105
Башка кулланучылар	78,501	28,653	94,201	86,351	31,518	103,621
Яңа Ашыт ав.						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	26,845	9,798	31,990	29,529	10,778	35,189
Халык	22,371	8,165	26,845	24,384	8,982	29,272
Башка кулланучылар	4,474	1,633	5,145	5,145	1,796	5,917
Сөрде ав.						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	65,141	23,776	77,626	71,655	26,154	85,389
Халык	54,284	19,814	65,141	59,170	21,795	71,031
Башка кулланучылар	10,857	3,963	12,485	12,485	4,359	14,358

Кулланучы	Периодлар					
	2024 ел			2024 ел		
	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек	Тәүл.уртача м³/тәлек
Түбән Оры ав.						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	57,444	20,967	68,454	63,189	23,064	75,300
Халык	47,870	17,473	57,444	52,657	19,220	63,189
Башка кулланучылар	9,574	3,495	11,010	10,531	3,844	12,111
Югары Оры ав.						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	39,610	14,458	47,202	43,571	15,903	51,922
Халык	33,008	12,048	39,610	36,309	13,253	43,571
Башка кулланучылар	6,602	2,410	7,592	7,262	2,651	8,351
Кызыл Яр ав.						
Барысын да кулланучылар, шул исәптән	36,982	13,498	44,378	40,680	14,848	48,816
Халык	30,818	11,249	36,982	33,900	12,374	40,680
Башка кулланучылар	6,164	2,250	7,396	6,780	2,475	8,136

3.12 Кайнар, эчә торган, техник суны транспортировкалаганда фактта һәм планлаштырыла торган югалтулар турында белешмәләр (еллык, уртача тәүлеклек күрсәткечләре)

Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны транспортировкалаганда факттагы һәм планлаштырылган югалтулар турында мәгълүматлар 14 нче таблицада китерелде.

14 таблица – Эчә торган суны фактта һәм планлаштырылган куллану турында белешмәләр

Күрсәткечләр	Периодлар			
	2024 ел		2040 ел	
	Урт тәүл.. куб.м/тәүл.	Еллык. мең.куб.м ел	Урт тәүл.. куб.м/тәүл.	Еллык. мең.куб.м ел
Яңа Кенәр ав.				
Су күтәрелде	518,105	189,108	554,372	202,346
Су югалтулар	47,100	17,192	36,267	13,238
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	471,005	171,917	518,105	189,108
Халык	392,504	143,264	431,754	157,590
Башка кулланучылар	78,501	28,653	86,351	31,518
Яңа Ашыт ав.				
Су күтәрелде	29,529	10,778	31,752	11,589
Су югалтулар	2,684	0,980	2,223	0,811
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	26,845	9,798	29,529	10,778
Халык	22,371	8,165	24,384	8,982
Башка кулланучылар	4,474	1,633	5,145	1,796
Сөрде ав.				
Су күтәрелде	71,655	26,154	77,048	28,123

Күрсәткечләр	Периодлар			
	2024 ел		2040 ел	
	Урт тәүл.. куб.м/тәүл.	Еллык. мең.куб.м ел	Урт тәүл.. куб.м/тәүл.	Еллык. мең.куб.м ел
Су югалтулар	6,514	2,378	5,393	1,969
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	65,141	23,776	71,655	26,154
Халык	54,284	19,814	59,170	21,795
Башка кулланучылар	10,857	3,963	12,485	4,359
Түбән Оры ав.				
Су күтәрелде	63,189	23,064	67,945	24,800
Су югалтулар	5,744	2,097	4,756	1,736
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	57,444	20,967	63,189	23,064
Халык	47,870	17,473	52,657	19,220
Башка кулланучылар	9,574	3,495	10,531	3,844
Югары Оры ав.				
Су күтәрелде	43,571	15,903	46,851	17,101
Су югалтулар	3,961	1,446	3,280	1,197
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	39,610	14,458	43,571	15,903
Халык	33,008	12,048	36,309	13,253
Башка кулланучылар	6,602	2,410	7,262	2,651
Кызыл Яр ав.				
Су күтәрелде	40,680	14,848	22,591	15,966
Су югалтулар	3,698	1,350	3,062	1,118
Барлык кулланучыларга эчәргә яраклы су җибәрелгән, шул исәптән:	36,982	13,498	19,529	14,848
Халык	30,818	11,249	6,780	12,374
Башка кулланучылар	6,164	2,250	12,749	2,475

Диспетчерлаштыру системасын оештыру, гамәлдәге торбаүткәргечләрне исәпкә алу һәм реконструкцияләү приборларын урнаштыру кебек энергияне һәм суны сак тоту чараларын кертү су югалтуларны киметергә, су куллану күләмнәрен киметергә, суүткәргеч станцияләренең эш сыйфатын яхшыртып, аларның йөкләнешен киметергә һәм торак төзелеше вакытында хезмәт күрсәтү зонасын киңәйтергә мөмкинлек бирәчәк.

3.13 Су белән тәэмин итүнең һәм ташландык суларны агызуның перспективалы балануслары (гомуми - кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирү һәм сату балансы, территориаль - су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирү балансы, структур - абонентлар төркемнәре буенча кайнар, эчәргә яраклы, техник су бирү балансы)

Җирлекне су белән тәэмин итүнең перспектив һәм структур баланслары 14 нче таблицада күрсәтелгән. Территориаль баланс 15 нче таблицада бирелгән.

15 таблица – Су белән тәэмин итүнең технологик зоналары буенча су бирүнең территориаль балансы

Су кулланунын максатчан билгеләнеше	Үлчәү берәмлеге	Периодлар	
		2024 ел	2040 ел
Яңа Кенәр ав.	тыс. м^3	189,108	202,346
Яңа Ашыт ав.	тыс. м^3	10,778	11,589
Сөрде ав.	мең. м^3	26,154	28,123

Су кулланунын максатчан билгеләнеше	Үлчәү берәмлеге	Периодлар	
		2024 ел	2040 ел
Түбән Оры ав.	мең. $м^3$	23,064	24,800
Югары Оры ав.	мең. $м^3$	15,903	17,101
Кызыл Яр.ав	мең. $м^3$	14,848	15,966

3.14 Кайнар, эчәргә яраклы, техник суны перспективалы куллану турындагы мәгълүматлардан һәм аны транспортировкалаганда кайнар, эчәргә яраклы, техник суны югалтулар күләменнән, кайнар, эчәргә яраклы, техник суны бирүнең һәм куллануның таләп ителә торган күләмнәрен, елларга бүлеп, технологик зоналар буенча куәтләү кытлыгын (резервын) күрсәтеп, су алу һәм чистарту корылмаларының таләп ителә торган куәтен исәпләү

Су алу һәм чистарту корылмаларының таләп ителә торган куәтен исәпләү 16 нчы таблицада күрсәтелгән.

16 таблица– Су алу корылмаларының таләп ителә торган куәтен исәпләү

Билгеләнеше	Гамәлдәге корылмаларның куәте куб. м/тәүлеккә, мең куб. м / елга	Периодлар		
		2040 елга кадәр исәпләнгән вакыт		
		куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	(+) Резерв / (-) дефицит	
			куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	%
Яңа Кенәр ав.				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	774 282,51	554,372 202,346	219,63 80,16	28,38 28,38
Су югалтулар		36,267 13,238		
Кулланучыга сату		518,105 189,108	255,89 93,40	33,06 33,06
Яңа Ашыт ав.				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	260 94,9	31,752 11,589	228,25 83,31	87,79 87,79
Су югалтулар		2,223 0,811		
Кулланучыга сату		29,529 10,778	230,47 84,12	88,64 88,64
Сөрде ав.				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	130 47,45	77,048 28,123	52,95 19,33	40,73 40,73
Су югалтулар		5,393 1,969		
Кулланучыга сату		71,655 26,154	58,34 21,30	44,88 44,88
Түбән Оры ав.				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	90 32,85	67,945 24,800	22,06 8,05	24,51 24,51
Су югалтулар		4,756 1,736		

Билгеләнеше	Гамәлдәге корылмаларның куәте куб. м/тәүлеккә, мең куб. м / елга	Периодлар		
		2040 елга кадәр исәпләнгән вакыт		
		куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	(+) Резерв / (-) дефицит	
			куб.м/тәүлек мең.куб.м/ел	%
Кулланучыга сату		63,189 23,064	26,81 9,79	29,79 29,79
Югары Оры ав.				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	90 32,85	46,851 17,101	43,15 15,75	47,94 47,94
Су югалтулар		3,280 1,197		
Кулланучыга сату		43,571 15,903	46,43 16,95	51,59 51,59
Кызыл Яр ав.				
Челтәргә хуҗалык эчәргә яраклы су китерелде	260 94,9	46,85 17,10	213,15 77,80	81,98 81,98
Су югалтулар		3,06 1,12		
Кулланучыга сату		19,53 14,848	240,47 80,05	92,49 84,35

Таблица мәгълүматларыннан күренгәнчә, гамәлдәге су алу корылмаларындагы җиһазларның куәте суның перспективалы чыгымын тәэмин итү өчен җитәрлек. Кулланучыларны сыйфатлы һәм ышанычлы су белән тәэмин итү өчен, су алу корылмаларын реконструкцияләү һәм суны ташу вакытындагы югалтуларны киметү вариантларын карап чыгарга тәкъдим ителә.

3.15 Гарантияләүче оешма статусы бирелгән оешма исеме

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүче оешмалар исемлеге түбәндәге таблицада китерелгән.

17 таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүче ресурслар белән тәэмин итүче оешмалар исемлеге

Торак пункт исеме	РСО исеме
Яңа Кенәр ав.	ТР АҖ «Таткоммунэнерго»
Яңа Ашыт ав.	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
Сөрде ав.	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
Түбән Оры ав.	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
Югары Оры ав.	“АМР водоканалы” ҖЧҖ
Кызыл Яр Ав.	“АМР водоканалы” ҖЧҖ

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә су белән тәэмин итү системалары объектларына хезмәт күрсәтүне “АМР водоканалы” ҖЧҖ һәм ТР АҖ «Таткоммунэнерго» башкаралар.

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитетының 2025 елның 21 октябрендәге 1020 нче номерлы карары белән «Таткоммунэнерго» РТ АҖгә Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авылы территориясендә салкын су белән тәэмин итү һәм су тарту системасы өчен гарантияле оешма статусы бирелде.

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитетының 2025 елның 30 октябрендәге 1040 номерлы карары белән "АМР водоканалы" ҖЧҖнә, Яңа Кенәр авылыннан тыш, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы территориясендә салкын су белән тәэмин итү һәм су агызу системасы өчен гарантияле оешма статусы бирелде.

"Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында" 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль законның 12 статьясы нигезендә җирлекләрнең, шәһәр округларының җирле үзидарә органнары салкын су белән тәэмин итүнең һәм (яисә) су бүлеп бирүнең һәр үзәкләштерелгән системасы өчен гарантияле оешманы билгелиләр һәм аның эшчәнлек зоналарын билгелиләр.

Салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне гамәлгә ашыручы һәм сууткәргеч һәм (яисә) канализация челтәрләреннән эксплуатацияләүче оешмага, әгәр бу оешманың сууткәргеч һәм (яисә) канализация челтәрләренә салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне гамәлгә ашыручы барлык оешмалардан иң күп абонентлар кушылган булса, гарантияләүче оешма статусы бирелә.

Гарантияләүче оешма, әгәр абонентларның капиталь төзелеш объектлары билгеләнгән тәртиптә мондый гарантияләүче оешманың эшчәнлек зонасы чикләрендә үзәкләштерелгән салкын су белән тәэмин итү һәм (яисә) су бүлеп бирү системасына кушылган булса, салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су бүлеп бирүне тәэмин итәргә тиеш. Гарантияләүче оешма салкын су белән тәэмин итүнең һәм (яисә) су түгүнең үзәкләштерелгән системасы объектларын эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы оешмалар белән Россия Федерациясе законнары таләпләре нигезендә ышанычлы һәм өзлексез салкын су белән тәэмин итүне һәм (яисә) су түгүне тәэмин итү өчен кирәкле шартнамәләр төзи.

4 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР"

Су белән тәэмин итү системалары объектлары комплексын яңа төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан коралландыру чараларының максаты кулланучыларны сыйфатның яңа нормативлары таләпләренә җавап бирә торган эчәр су белән өзлексез тәэмин итүдән, җиһазларның энергетик нәтиҗәлелеген арттыру, су бирү процессларын контрольдә тоту һәм автомат рәвештә җайга салу, янгын сүндерүне оештыруны яхшырту, физик тузуны киметү һәм су белән тәэмин итү челтәрләренең гидравлик режимын яхшыртудан гыйбарәт.

Әлеге чараларны үтәү су белән тәэмин итү системаларының төп узелларының тотрыклы, ышанычлы эшләвен гарантияләргә һәм халыкны тәэмин итү өчен кирәкле сыйфатлы эчәр су алырга мөмкинлек бирәчәк.

4.1 Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру буенча еллар буенча бүленгән төп чаралар исемлеге

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлегенең су белән тәэмин итү системасын үстерүнең төп юнәлеше булып су алу корылмаларын һәм насос станцияләрен модернизацияләп, шулай ук су белән тәэмин итү челтәрләренең тузган кишәрлекләрен этаплап алыштырып, гамәлдәге системаны саклап калу тора..

Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру, шулай ук эчә торган суның сыйфатын билгеләнгән таләпләргә туры китерү буенча төп чаралар исемлеге 18 нче таблицада китерелде.

18 таблица – Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру гамәлләре

№ п/п	Чара исеме	Проект-смета бәясе, мең сум.	Социаль-икътисадый файда	Үтәүнең вакыт аралыгы (квартал, ел)
1	“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү гамәлләре			
1.1	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларын һәм су чистарту корылмаларын модернизацияләү (насос җайланмаларын алыштыру, КИПиА урнаштыру, ЗСО оештыру, су җыюларны контрольдә тоту һәм идарә итү системасын автоматлаштыру һ.б.)	6000	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2026-2040
1.2	Искергән су челтәрләрен этаплап алыштыру	9350	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2026-2040

№ п/п	Чара исеме	Проект-смета бәясе, мең сум.	Социаль-икътисадый файда	Үтәүнең вакыт аралыгы (квартал, ел)
1.3	Арча муниципаль районының Түбән Оры авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, сыйдырышлыгы 18 куб м булган ике су манарасы, диаметры 63 мм, озынлыгы 800 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре; диаметры 110 мм, озынлыгы 2200 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре)	18940	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2029
1.4	Арча муниципаль районының Югары Оры авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, 15 куб м сыйдырышлы су манарасы, диаметры 63 мм, озынлыгы 2500 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре)	13850	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2030
1.5	Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, 25 куб м сыйдырышлы су манарасы, диаметры 110 мм, озынлыгы 3200 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре)	20200	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2025
1.6	Яңа Кенәр авылындагы су манарасында җитештерүчәнлеге сәгатенә 50 куб м булган суны УФ-стерилизатор, кире осмос нигезендәге су эзерләү системасы һәм катион алмашу сумаласы булган ион алмашу фильтры урнаштыру	5650	Халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2025-2031
1.7	Арча муниципаль районының Сөрде авылында су манарасын алыштыру (15 куб м сыйдырышлы су манарасы)	1000,0	Су югалтуларын киметү, халыкның санитария иминлеген тәэмин итү, СанПиН таләпләре	2028

* - Капитал салуларның бәясе эреләндерелде, НЦС 81-02-19-2025 "Сборник номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары" һәм НЦС 81-02-14-2025 "Сборник № 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре" нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

4.2 Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чараларның техник нигезләмәләре, шул исәптән потенциаль су белән тәэмин итү чыганакларының гидрогеологик характеристикалары, су белән тәэмин итү чыганакларының санитария характеристикалары, шулай ук су белән тәэмин итү схемасында каралган чараларны гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә күрсәтелгән характеристикаларның мөмкин булган үзгәрүе

Су белән тәэмин итү системасын төзү һәм реконструкцияләү чараларын гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә түбәндәге нәтиҗәләргә ирешеләчәк:

1. Халыкка һәм предприятиеләргә бирелә торган эчәргә яраклы суның норматив санитария таләпләренә туры килә торган сыйфатлы составының тотрыклы булуына ирешү (СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарга, җитештерү, җәмәгать урыннарын эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәрүгә санитар-эпидемиологик таләпләр"). Социаль нәтиҗәләр-су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын тәэмин итү һәм эчә торган суның сыйфатын яхшырту, яшәүнең уңайлылыгын арттыру
2. Кулланучыларны сыйфатлы су белән тәэмин итү.
3. Су белән тәэмин итү системасы объектларын эксплуатацияләү барышында авария хәлләре килеп чыгу куркынычы киму.
4. Торак төзелеше өчен планлаштырыла торган территорияләрне су белән тәэмин итү челтәрләре белән тәэмин итү.
5. Су белән тәэмин итү челтәрләренең физик тузуын киметү һәм гидравлик режимын яхшырту.
6. Янгын сүндерүне оештыруны яхшырту.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерү чараларын гамәлгә ашырудан социаль файда җәмгыять өчен кабул ителә торган бәяләр (тарифлар) буенча халыкны һәм башка кулланучыларны норматив сыйфатлы су белән гарантияле канәгатьләндерүдән гыйбарәт. Икътисадый аспектта-электр энергиясен сатып алуга гомуми чыгымнарны киметү. Халыкның суны матди ресурс буларак куллануын киметү, шулай ук су белән тәэмин итү объектларында энергияне сак тоту технологияләрен һәм җайланмаларын кертү исәбенә ирешелә.

Электр энергиясеннән файдалануның нәтиҗәлелеген арттыруны кирәкле энергиягә аз чыгымнар тотып, су белән тәэмин итү хезмәтләрен тулырак күрсәтү максатында чараларны һәм инструментларны ачыклау һәм гамәлгә ашыру дип карарга мөмкин. Әмма бу стратегик юнәлешне бер үк вакытта гамәлгә ашыруны – суны һәм электр энергиясен турыдан-туры экономияләүнең үзара бәйле төрле комбинацияләрендә халыкның су куллануын киметүне дә кире какмый.

Су ресурсларын экономияләүгә юнәлдерелгән чараларның һәм энергия ресурсларын экономияләүгә юнәлдерелгән чараларның нәтиҗәлелеге аларны бергәләп планлаштырганда шактый арта. Мәсәлән, агып чыгуларны киметү суны экономияли һәм басым югалтуларын киметә, бу исә суны суырту өчен насослар куллана торган егәрлекне киметү аркасында энергияне экономияләргә мөмкинлек бирә. Бер насосны икенчесенә, нәтиҗәлерәк насоска алмаштыру энергияне экономияләүгә китерә. Шулай итеп, агып чыгулар аркасында басым югалтуларын киметү гамәлдәге насосларны азрак куәтле насослар белән алыштырырга мөмкинлек бирәчәк, бу энергияне һәм акчаларны өстәмә экономияләүне тәэмин итәчәк.

Су белән тәэмин итү системалары эшенең нәтиҗәлелеген арттыруга этәргеч бирә торган стимулларга чыгымнарны киметү, энергия белән тәэмин итүнең һәм су белән тәэмин итүнең куркынычсызлыгын һәм ышанычлылыгын тәэмин итү, шулай ук әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны киметү керә. Су хуҗалыгы системаларында энергияне нәтиҗәле куллану еш кына кулланучыларга хезмәт күрсәтүнең сыйфатын күтәрү һәм шул ук вакытта халыкның үсә барган ихтыяҗларын канәгатьләндерү максатында су белән тәэмин итү системаларының эшен камилләштерүнең иң экономияле ысулы булып тора. Су белән тәэмин итүнең нәтиҗәлелеген арттыру буенча комплексы чараларны гамәлгә ашыру чыгымнарны киметүне, гамәлдәге

системаларның эксплуатация куәтләрен арттыруны һәм кулланучылар ихтыяҗларын канәгатьләндерү дәрәҗәсен арттыруны тәэмин итә.

Ресурсларны экономияләү су җитештерү һәм транспортлау стадиясендә дә, шулай ук аны куллану процессында да мөмкин, бер үк вакытта су, электр энергиясе һәм аларны сатып алу өчен акчалар саклана.

Энергияне сак тоту өлкәсендә төп юнәлешләр булып торалар:
- энергияне сак тоту җайланмасын кертү һәм куллану;
- агып чыгуларны һәм су югалтуларны киметү;
- үз ихтыяҗларына су чыгымын киметү;
- суны исәпкә алу приборларын урнаштыру.

4.3 Су белән тәэмин итү системасының яңа төзелә торган, реконструкцияләнә торган һәм файдаланудан чыгарырга тәкъдим ителгән объектлары турында мәгълүмат

Кулланучыларны сыйфатлы эчә торган су белән тәэмин итү өчен, түбәндәге чараларны гамәлгә ашырырга тәкъдим ителә:

- Гамәлдәге су алу корылмаларын модернизацияләү;
- Тузган су тәэминаты челтәрләрен этаплап алыштыру;
- Арча муниципаль районының Түбән Оры авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, сыйдырышлыгы 18 куб м булган ике су манарасы, диаметры 63 мм, озынлыгы 800 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре; диаметры 110 мм, озынлыгы 2200 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре);
- Арча муниципаль районының Югары Ура авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, 15 куб м сыйдырышлы су манарасы, диаметры 63 мм, озынлыгы 2500 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре);
- Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, 25 куб м сыйдырышлы су манарасы, диаметры 110 мм, озынлыгы 3200 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре);
- Яңа Кенәр авылындагы су манарасында җитештерүчәнлеге сәгатенә 50 куб м булган суны УФ-стерилизатор, кире осмос нигезендәге су әзерләү системасы һәм катион алмашу сумаласы булган ион алмашу фильтры урнаштыру;
- Арча муниципаль районының Сөрде авылында су манарасын алыштыру.

Су белән тәэмин итү системасының яңа төзелә торган һәм реконструкцияләнә торган объектларын гамәлдәге су алу төеннәре территорияләрендә планлаштырыла.

4.4 Су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешмалар объектларында диспетчерлаштыру, телемеханизацияләү системаларын һәм су белән тәэмин итү режимнары белән идарә итү системаларын үстерү турында белешмәләр

Хәзерге вакытта шәһәр җирлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларында диспетчерлаштыру, телемеханизацияләү системалары һәм су белән тәэмин итү режимнары белән идарә итү системалары юк.

Энергияне саклауның югары нәтиҗәле яңа технологияләрен кертү - шәһәрне һәм бистәләрне су белән тәэмин итү белән оператив диспетчерлык идарәсенең заманча автоматлаштырылган системасын булдыру. Әлеге программаны гамәлгә ашыру кысаларында барлык су алу корылмаларында ешлык үзгәрткечләре, автоматлаштыру шкафлары, басым датчиклары һәм исәпкә алу приборлары урнаштыру зарур. Билгеләнгән ешлык үзгәрткечләре электр энергиясен куллануны 30% ка кадәр киметә, насос агрегатлары электр двигательләренең салмак эш режимын тәэмин итә һәм гидроударларны бетерә. Оператив-диспетчерлык идарәсенең автоматлаштырылган системасын кертүнең төп бурычы булып тора:

- корылмаларның, җайланмаларның, төп һәм ярдәмче җайланмаларның һәм коммуникацияләрнең бирелгән технологик режимын һәм нормаль эш шартларын саклау;
- бирелгән технологик режимнан һәм корылмаларның, җайланмаларның, җайланмаларның һәм коммуникацияләрнең нормаль эш шартларыннан тайпылышларны һәм бозуларны сигналлаштыру;
- контрольдә тотыла торган объектларда авария хәлләре килеп чыгу сигнализациясе;
- бирелгән шартлардан тайпылышларны һәм хокук бозуларны оператив рәвештә бетерү мөмкинлеге.

4.5 Биналарның, корылмаларның, корылмаларның суны исәпкә алу приборлары белән җиһазландырылуы һәм аларны кулланылган су өчен исәп-хисап ясаганда куллану турында белешмәләр

Кулланучыларның абонент кертүләрендә суны исәпкә алу приборлары булу турында белешмәләр бирелмәгән.

Исәпкә алу приборларын урнаштыру - торак-коммуналь комплексын реформалаштыруның иң мөһим шартларының берсе.

Гамәлдәге төзелештә дә, яңа төзелеш объектларында да суны исәпкә алуның индивидуаль һәм гомумйорт приборларын урнаштыру энергияне сак тоту өлкәсендә төп юнәлешләрнең берсе булып тора. Бу су җитештерү һәм транспортлау стадиясендә дә, аны куллану процессында да ресурсларны экономияләргә мөмкинлек бирәчәк.

4.6 Территория буенча торбаүткәргечләр узу маршрутлары вариантларының тасвирламасы аларның нигезләнүе

Суның катуын булдырмау максатыннан, суның өзлексез хәрәкәтен тәэмин итеп, суүткәргечләр җир астына сузылган. Киләчәктә муниципаль берәмлек территориясе буенча торбаүткәргечләрнең гамәлдәге маршрутлары сакланып кала. Реконструкцияләнә торган су участокларын узу маршрутлары гамәлдәге челтәрләрне узу маршрутына туры килә.

Торак төзелешләргә яңа торбаүткәргечләр автомобиль юлларының машина йөрү өлешләре буйлап, авария хәлләре килеп чыккан очракта, оператив рәвештә барып җитү өчен салына.

Челтәрләрне гамәлдәге һәм яңа торак төзелешләргә төгәл трассировкалау, территорияне вертикаль планлаштыруны һәм челтәрнең гидравлик режимнарын исәпкә алып, төзелеш участокларын планлаштыру проектларын эшләү стадиясендә башкарылачак.

4.7 Насос станцияләрен, резервуарларны, су җыю башняларын урнаштыру урыны турында тәкъдимнәр

Гамәлдәге насос станцияләре, Чиста су резервуарлары һәм су җыю манаралары урнашкан урыннар үзгәрешсез кала. Су белән тәэмин итү системаларының яңа төзелә һәм реконструкцияләнә торган объектлары гамәлдәге су алу узеллары территориясендә урнаштырылачак.

4.8 Кайнар су, салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын урнаштыруның планлаштырыла торган зоналары чикләре.

Рекомендацияләр юк.

4.9 Кайнар су белән тәэмин итүнең, салкын су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын гамәлдә һәм планлаштырылган урнаштыру карталары (схемалары)

Су белән тәэмин итү челтәрләренең урнашуы турында белешмәләр әлеге схемага кушымталарда китерелгән.

Кулланучыларны ышанычлы һәм өзлексез су белән тәэмин итү, шулай ук халыкны санитария-гигиена таләпләренә туры килә торган су белән тәэмин итү өчен тәкъдимнәр

1. Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын 5 елга кимендә 1 тапкыр техник тикшерү:

- су белән тәэмин итү чыганагының торышын һәм аның сезонлы үзгәрешләрен исәпкә алып, билгеләнгән таләпләргә туры китереп эчәр су әзерләү буенча штат режимында эшләүче су әзерләү корылмаларының техник мөмкинлекләрен билгеләү;

- суүткәргеч челтәрләренең һәм насос станцияләренең техник характеристикаларын, шул исәптән югалтулар дәрәҗәсен, физик таушалу күрсәткечләрен, әлеге челтәрләрнең һәм станцияләрнең энергетик нәтиҗәлелеген, топологиянең оптимальлеген һәм куәтләрне резервлау дәрәҗәсен билгеләү;

- салкын һәм кайнар су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешма эшчәнлегенең максатчан күрсәткечләрен гамәлдәгеләреннән иң яхшы файдаланучы салкын һәм кайнар су белән тәэмин итүче оешмаларның максатчан күрсәткечләре белән чагыштыру (мөмкин булган технологияләр).

2. Челтәргә җибәрелә торган суга "Гигиена нормативлары һәм яшәү тирәлеге факторларының кеше өчен куркынычсызлыгын һәм (яки) зарарсызлыгын тәэмин итүгә таләпләр" СанПиН 1.2.3685-21 таләпләренә туры килүгә мониторинг үткәрү;

3. Суүткәргеч челтәрләрен реконструкцияләү-гамәлдәге челтәрләрнең авария хәлендәге, тузган, үткәрү мөмкинлеге аз булган участокларын алыштыру һәм яңа магистраль челтәрләр төзү. Яңа челтәрләр төзегәндә гарантияләнгән хезмәт срогы 50 ел булган түбән басымлы полиэтиленнан торбалар кулланыла.

5 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮ ЧАРАЛАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИК АСПЕКТЛАРЫ"

5.1 Юыну суларын агызганда (утильләштергәндә) үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары объектларын төзүгә һәм реконструкцияләүгә тәкъдим ителә торган су бассейнына зарарлы йогынтыны булдырмау чаралары турында белешмәләр

Су алуның һәм аны сууткәргеч челтәренә ташуның технологик процессы зарарлы матдәләр белән бергә бармый.

Сууткәргеч челтәре әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынты ясамый, объект экологик чиста корылма булып тора.

Сууткәргеч челтәрен эксплуатацияләгәндә су хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен файдаланылмый, производство агынтылары барлыкка килми. Сууткәргеч челтәрен эксплуатацияләү, сулыкларга һәм рельефка нинди дә булса зарарлы матдәләр чыгаруны күздә тотмый.

Төзелеш эшләрен башкарганда җитештерү максатларында су таләп ителми. Хуҗалык-көнкүреш ихтыяҗлары өчен эчәр сыйфатлы су кулланыла. Эш документациясендә бәян ителгән таләпләрне үтәгәндә җир өсте һәм җир асты сулары торышына тискәре йогынты төзелеш чорында гына күзәтеләчәк, вакытлыча гына булачак һәм әйләнә-тирә мохит торышына сизелерлек йогынты ясамаячак.

5.2 Су әзерләүдә кулланыла торган химик реагентларны (хлор һ. б.) тәэмин итү һәм саклау чараларын гамәлгә ашырганда әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны булдырмау чаралары турында белешмәләр.

Химик реагентлар су әзерләү процессында хәзерге вакытта файдаланылмый.

6 КИСӘК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮГӘ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮГӘ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮГӘ КАПИТАЛ САЛУЛАР КҮЛӘМНӘРЕН БӘЯЛӘҮ"

6.1 Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чараларның бәясен бәяләү

Су белән тәэмин итү системалары объектлары комплексын яңа төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан коралландыру чараларының максаты булып кулланучыларны сыйфат нормативлары таләпләренә җавап бирә торган эчәр су белән өзлексез тәэмин итү, җиһазларның энергетик нәтиҗәлелеген арттыру, су бирү процессын контрольдә тоту һәм автомат рәвештә җайга салу тора.

Әлеге чараларны үтәү су белән тәэмин итү системаларының төп узелларының тотрыклы, ышанычлы эшләвен гарантияләргә һәм халыкны тәэмин итү өчен кирәкле сыйфатлы эчәр су алырга мөмкинлек бирәчәк.

Калган капитал салуларның бәясе эксперт бәяләмәләреннән, аналог объектлар буенча җыелма смета исәп-хисапларыннан, барлыкка килә торган куәт берәмлегенә чагыштырма чыгымнардан чыгып билгеләнә. Һәр проект буенча проект - смета документациясен эшләгәндә бәя төгәлләштерелергә тиеш.

Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру, шулай ук эчә торган суның сыйфатын билгеләнгән таләпләргә туры китерү буенча төп чаралар исемлеге 19 нчы таблицада китерелде.

19 таблица – Су белән тәэмин итү схемаларын гамәлгә ашыру гамәлләре

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм Исемлеге	Гамәлгә ашыру сроклары	Сату бәясе, мең сум.											
			Барлыгы	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034-2037	2038-2040
1	"Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү гамәлләре													
1.1	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларын һәм су чистарту корылмаларын модернизацияләү (насос җайланмаларын алыштыру, КИПиА урнаштыру, ЗСО оештыру, су җыюларны контрольдә тоту һәм идарә итү системасын автоматлаштыру һ.б.)	2026-2040	6000		400	400	400	400	400	400	400	400	1600	1200

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм Исемлеге	Гамәлгә ашыру срокл ары	Сату бәясе, мең сум.											
			Барлыгы	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034-2037	2038-2040
1.2	Искергән су челтәрләрен этаплап алыштыру	2026-2040	9350						850	850	850	850	3400	2550
1.3	Арча муниципаль районының Түбән Оры авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, сыйдырышлыгы 18 куб м булган ике су манарасы, диаметры 63 мм, озынлыгы 800 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре; диаметры 110 мм, озынлыгы 2200 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре)	2029	18940					18940						

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм Исемлеге	Гамәлгә ашыру сроклары	Сату бәясе, мең сум.											
			Барлыгы	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034-2037	2038-2040
1.4	Арча муниципаль районының Югары Оры авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, 15 куб м сыйдырышлы су манарасы, диаметры 63 мм, озынлыгы 2500 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре)	2030	13850						13850					
1.5	Арча муниципаль районының Яңа Кенәр авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау (су алу скважинасы, 25 куб м сыйдырышлы су манарасы, диаметры 110 мм, озынлыгы 3200 п.м. булган су белән тәэмин итү бүлү челтәре)	2025	20200	20200										

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм Исемлеге	Гамәлгә ашыру срокլары	Сату бәясе, мең сум.										
			Барлыгы	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034-2037	2038-2040
1.6	Яңа Кенәр авылындагы су манарасында җитештерүчәнлеге сәгатенә 50 куб м булган суны УФ-стерилизатор, кире осмос нигезендәге су әзерләү системасы һәм катион алмашу сумаласы булган ион алмашу фильтры урнаштыру	2025-2031	5650							5650				
1.7	Арча муниципаль районының Сюрда авылында су манарасын алыштыру (15 куб м сыйдырышлы су манарасы)	2028	1000,0				1000,0							
	Барлыгы		74990	20600	800	800	20740	34440	22000	8150	2500	2500	8750	3750

* - Капитал салуларның бәясе НЦС 81-02-19-2025 “Җыентык номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары” һәм НЦС 81-02-14-2025 “Сборник номер 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре” нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

6.2 Төзелеш өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый җайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан расланган җитештерү билгеләнешендәге булмаган объектлар һәм инженерлык инфраструктурасы өчен эреләштерелгән смета нормативлары нигезендә башкарылган йә капиталь тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системалары объектларын төзүгә һәм реконструкцияләүгә капиталь кертемнәр күләмен бәяләү финанслау чыганакларын күрсәтеп, төзелеш һәм эш төрләре

Җирлекнең перспективалы үсешен һәм үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасын исәпкә алып, су белән тәэмин итү системасының сыйфатын һәм ышанычлылыгын арттыру чараларына капитал салулар күләме якынча 65650,0 мең сум тәшкил итә. Капитал салуларның бәясе эксперт бәяләмәләреннән, аналог объектлар буенча җыелма смета исәп-хисапларыннан, барлыкка китерелә торган куәт берәмлегенә чагыштырма чыгымнардан чыгып билгеләнә. Һәр проект буенча проект-смета документациясен эшләгәндә бәя төгәлләштерелергә тиеш.

Финанслауның төп чыганаклары булып торалар:

- республика бюджеты акчалары;
- муниципаль берәмлек бюджеты акчалары;
- инвестиция программасы нигезендә тоташкан өчен түләүдән алынган акчалар;
- тарифка инвестиция өстәмәсе өлешендә алынган акчалар;
- кредит акчалары һәм муниципаль заем;
- предприятиеләр, заказчы-төзүчеләр акчалары;
- законнарда каралган башка чаралар.

Су белән тәэмин итү системасын үстерү чараларын су белән тәэмин итү челтәрләренә техник тоташтыру тарифы исәбеннән гамәлгә ашыру мөмкинлеге кулланучының артуы булмауга, шул исәптән яңа предприятиеләр төзелүгә бәйле рәвештә юк. Электр энергиясен куллануны киметү, шулай ук аны транспортировкалаганда су югалтуларны киметү өчен тарифны арттыру исәбенә өстәмә средстволар җәлеп итү, шулай ук өстәмә субсидияләр бирү кирәк. Чараларны гамәлгә ашыруга тарифны күтәрү киләчәктә инвестиция акчаларын җәлеп итәргә мөмкинлек бирәчәк, чөнки электр энергиясенә чыгымнарны киметү һәм су югалтуларын киметү чараларның аклануы сизелерлек кимиячәк акчаларны янга калдырырга мөмкинлек бирәчәк.

7 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫН ҮСТЕРҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕНЕҢ ПЛАНЛЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ"

Су белән тәэмин итү системасын төзү һәм реконструкцияләү чараларын гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә түбәндәге нәтиҗәләргә ирешеләчәк:

1. Халыкка һәм предприятиеләргә бирелә торган эчәргә яраклы суның норматив санитария таләпләренә туры килә торган сыйфатлы составына ирешү (СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарга, җитештерү, җәмәгать урыннарын эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәрүгә санитар - эпидемиологик таләпләр".) Социаль нәтиҗәләр - су белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын тәэмин итү һәм эчә торган суның сыйфатын яхшырту, яшәүнең уңайлылыгын арттыру.
2. Кулланучыларны сыйфатлы су белән тәэмин итү.
3. Су алу корылмаларын һәм су белән тәэмин итү челтәрләрен эксплуатацияләгәндә авария хәлләре санын киметү.

20 таблица – Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләре

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Үлчәү берәмлеге	Җайга салу чорына план күрсәткечләре					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029-2040
1	**Су сыйфаты күрсәткечләре**							
1.1	эчәр су сыйфатын җитештерү тикшерүе нәтиҗәләре буенча алынган пробаларның гомуми күләмендә билгеләнгән таләпләргә туры килми торган су белән тәэмин итү чыганакларыннан, сууткәргеч станцияләреннән яисә үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасының башка объектларыннан бүлү сууткәргеч челтәренә бирелә торган эчәр су пробаларының өлеше	%	0	0	0	0	0	0
1.2	бүлү сууткәргеч челтәрендә эчә торган суның сыйфатын производство тикшереп торуы нәтиҗәләре буенча алынган пробаларның гомуми күләмендә билгеләнгән таләпләргә туры килми торган эчә торган су пробалары өлеше	%	0	0	0	0	0	0
2	Су белән тәэмин итүнең ышанычлылыгы һәм өзлексезлеге күрсәткечләре							
2.1	Коммуналь инфраструктура системаларының аварияләлеге	берәмлек./км	0,2	0,2	0,2	0,15	0,15	0,1
2.2	Товарлар һәм хезмәтләр китерүнең дәвамлылыгы (өзлексезлеге)	сәг./көн	24	24	24	24	24	24
2.3	Су белән тәэмин итү челтәрләренең тузуы	%	55	55	50	45	40	30
2.4	Салкын су белән тәэмин итү челтәрләрендә югалтулар	%	10	10	10	9	9	8

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең максатчан күрсәткечләре күрсәткечләре су белән тәэмин итү схемасында каралган чараларны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң актуальләштерүне таләп итә.

8 БҮЛЕК. “ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ СИСТЕМАЛАРЫНЫҢ АЧЫКЛАНГАН ХУҖАСЫЗ ОБЪЕКТЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ (АЛАР АЧЫКЛАНГАН ОЧРАКТА) ҺӘМ АЛАРНЫ ЭКСПЛУАТАЦИЯЛӘҮГӘ ВӘКАЛӘТЛЕ ОЕШМАЛАР ИСЕМЛЕГЕ”

Хуҗасыз объект турында белешмәләр Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенең башкарма органнарыннан, Россия Федерациясе субъектларыннан, җирле үзидарә органнарыннан, шулай ук юридик һәм физик затларның гаризалары нигезендә килергә мөмкин.

“Су белән тәэмин итү һәм су түгү турында” 416 нчы ФЗ нигезендә, үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының хуҗасыз объектлары, шул исәптән эксплуатацияләү юлы белән су белән тәэмин ителгән суүткәргеч челтәрләре ачыкланган очракта, мондый объектларны эксплуатацияләү гарантияләүче оешма йә су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешма һәм күрсәтелгән хуҗасыз объектларга турыдан-туры тоташкан суүткәргеч челтәрләр тарафыннан, алар күрсәтелгән объектларның тапшыру актына Администрация тарафыннан имза салынган көннән алып мондый объектларга милек хокукы танылганга кадәр яисә аларны биләүгә, файдалануга һәм мондый объектларны калдырган милекче тарафыннан гражданлык законнары нигезендә биләүгә, файдалануга һәм эш итүгә алынганга кадәр гамәлгә ашырыла.

Су белән тәэмин итүне гамәлгә ашыручы оешманың үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының хуҗасыз объектларын эксплуатацияләүгә чыгымнары тарифларны билгеләгәндә тарифларны җайга салу органнары тарафыннан Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган су белән тәэмин итү һәм су түгү өлкәсендә бәя кую нигезләрендә билгеләнгән тәртиптә исәпкә алына.

Хуҗасыз тышкы челтәрләрне рәсмиләштерү тәртибе Россия Федерациясе Гражданлык кодексы, “Күчемсез милекне дәүләт теркәвенә алу турында” 2015 елның 13 июлендәге 218-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Икътисадый үсеш министрлыгының “Хуҗасыз күчемсез әйберләрне исәпкә алу тәртибен билгеләү турында” 2015 елның 10 декабрендәге 931 номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының хуҗасыз объектлары ачыкланмаган.

3 бүлек. СУ АГЫЗУ СХЕМАСЫ

1 БҮЛЕК. "СУ АГЫЗУ ӨЛКӘСЕНДӘ ГАМӘЛДӘГЕ ТОРЫШ"

1.1 Җирлек территориясендәге агып төшүче суларны җыю, чистарту һәм чыгару системасы структурасының тасвирламасы һәм җирлек территориясен эксплуатация зоналарына бүлү

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар өй яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

1.2 Гамәлдәге канализация чистарту корылмаларын тасвирлауны, шул исәптән агып төшүче суларны чистартуның кулланыла торган технологик схемасының агып төшүче суларны чистарту сыйфаты нормативларын тәэмин итү таләпләренә туры килүен бәяләүне, корылма куәтләренең гамәлдәге кытлыгын (резервын) билгеләүне һәм абонентлар төзи торган локаль чистарту корылмаларын тасвирлауны да кертеп, үзәкләштерелгән су агызу системасын техник тикшерү нәтиҗәләрен тасвирлау

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар өй яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

1.3 Су агызуның технологик зоналары, үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су агызу зоналары тасвирламасы (су агызу үзәкләштерелгән һәм үзәкләштерелмәгән су агызу системаларыннан файдаланып башкарыла торган территорияләр) һәм су агызуның үзәкләштерелгән системалары исемлеге

"Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында" 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон һәм РФ Хөкүмәтенең "Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында" 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары су белән тәэмин итү ("Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларын эшләү һәм раслау кагыйдәләре", "Су белән тәэмин итү һәм су түгү схемаларының эчтәлегенә таләпләр" белән бергә) һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә яңа төшенчәләр кертә

"су агызуның технологик зонасы" - ташландык суларны кабул итү, транспортировкалау, чистарту һәм ташландык суларны су объектына турыдан-туры (чистартусыз) чыгару тәэмин итәлә торган ташландык суларны агызуны гамәлгә ашыручы оешманың канализация челтәренең өлеше;

"үзәкләштерелгән су агызу системасы (канализация) – су агызу өчен билгеләнгән үзара технологик бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы".

Су агызуның технологик зоналары тасвирламасы 21 нче таблицада китерелде.

21 таблица - Су агызуның технологик зоналары

Су агызуның технологик зонасы	Су агызу системасы үзәкләштерелгән/ үзәкләштерелмәгән	Су агызу объекты
Яңа Кенәр ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Яңа Ашыт ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Сөрде ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Түбән Оры ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар

Су агызуның технологик зонасы	Су агызу системасы үзәкләштерелгән/ үзәкләштерелмәгән	Су агызу объекты
Югары Оры ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Кызыл Яр ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Байкал ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Шура ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Шурабаш ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Кече Әтнә ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар
Яңа Сәрдә ав.	үзәкләштерелмәгән	Өем чокырлары, септиклар

Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар өй яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

1.4 Гамәлдәге үзәкләштерелгән су агызу системасының чистарту корылмаларында агып төшүче сулар явым-төшемнәрен утильләштерүнең техник мөмкинлеге тасвирламасы

Хәзерге вакытта “Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.5 Канализация коллекторларының һәм челтәрләренең, алардагы корылмаларның торышын һәм эшләвен тасвирлау, аларның тузуын бәяләүне һәм үзәкләштерелгән су агызу системасының гамәлдәге объектларында агып төшүче суларны агызып җибәрүне һәм чистартуны тәэмин итү мөмкинлеген билгеләүне дә кертеп

Хәзерге вакытта “Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.6 Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларының куркынычсызлыгын һәм ышанычлылыгын һәм аларның идарә ителешен бәяләү

Хәзерге вакытта “Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.7 Үзәкләштерелгән су агызу системасы аша агып төшүче суларның әйләнә-тирә мохиткә йогынтысын бәяләү

Хәзерге вакытта “Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

Җир өсте су объектларын пычратуның төп чыганаклары булып чистартылмаган (җитәрлек дәрәҗәдә чистартылмаган) агып торучы сулар, торак территорияләрдән коеп яуган яңгыр сулары тора. Пычраткыч матдәләрнең химик үзенчәлеге атап үтелгән пычрану чыганакларына хас - нефть продуктлары, аммоний һәм нитрат азоты, анионактив өске-актив матдәләр (АПАВ). Бакыр, тимер, марганец һәм фенолның югары булуы табигый характерга ия.

Чистартылмаган агып төшүче суларны рельефка һәм су объектларына агызу әйләнә-тирә мохиткә, су җыю мәйданнарындагы суның физик һәм химик үзлекләренә тискәре йогынты ясый, органик һәм органик булмаган чыгышлы зарарлы матдәләр, агулы матдәләр, авыру китереп чыгаручы бактерияләр һәм авыр металлар микъдары арта, шулай ук халыкның авыру куркынычы барлыкка килү факторы булып тора.

Чистартылмаган агынтыларны агызу хайваннар һәм үсемлекләр дөньясына зыян китерә һәм су җыю мәйданнарының иң куркыныч деградация төрләренең берсенә китерә.

1.8 Муниципаль берәмлекнең үзәкләштерелгән су агызу системасы колачламаган территорияләре тасвирламасы

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.9 Описание существующих технических и технологических проблем системы водоотведения поселения

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

1.10 Җирлекнең үзәкләштерелгән су түгү системаларына кертелгән үзәкләштерелгән су түгү системалары исемлеген һәм тасвирламасын, шулай ук күрсәтелгән үзәкләштерелгән су агызу (канализация) системалары аша бирелә торган агып төшүче сулар керә торган Чистарту корылмалары (алар булган очракта), чистарту корылмаларының куәтләре һәм аларда кулланыла торган агып төшүче суларны чистарту технологияләре, кабул ителә торган агып төшүче суларның уртача еллык күләме турында мәгълүматны үз эченә алган үзәкләштерелгән су түгү системаларына кертү турында белешмәләр

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2 БҮЛЕК. "СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫНДА АГЫП ТӨШҮЧЕ СУЛАР БАЛАНСЫ"

2.1 Суларны агызуның технологик зоналары буенча үзәкләштерелгән системасына һәм агынтыларны агызуның балансы

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2.2. Су агызуның технологик зоналары буенча оештырылмаган агымның (урын рельефы өслегеннән килә торган агып төшүче суларның) фактагы агымын бәяләү

Канализация челтәре һәм корылмалар элементларындагы тыгызлыксызлыклар аша үзәкләштерелгән су агызу системасына керә торган яңгыр, кар һәм инфильтрацион сулар оештырылмаган агым булып тора.

"Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә яңгыр канализациясе челтәре юк. Яңгыр канализациясе сыйфатында юл буендагы траншеяләр файдаланыла.

2.3 Биналарның, корылмаларның кабул ителә торган агып торган суларны исәпкә алу приборлары белән җиһазландырылуы һәм аларны коммерцияле исәп-хисапларны гамәлгә ашырганда куллану турында белешмәләр

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2.4 Соңгы 10 елда агып төшүче суларның үзәкләштерелгән су агызу системасына су агызуның технологик зоналары буенча һәм муниципаль берәмлек буенча керү балансларына, җитештерү куәтләренең кытлык зоналарын һәм резервларын аерып, ретроспектив анализ нәтиҗәләре

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

2.5 Җирлекләрне, шәһәр округларын үстерүнең төрле сценарийларын исәпкә алып, кимендә 10 ел срокка үзәкләштерелгән сулар түгү системасына һәм су түгүнең технологик зоналары буенча агынтыларны түгүнең фараз баланслары.

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 куб. м агымны чистартуның үзкыйммәте артык зур булу сәбәпле икътисадый яктан отышлы түгел. Торак пунктлар төрле модификацияләрдә хуҗалык көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән җиһазландырылырга мөмкин.

3 БҮЛЕК. "АГЫП ТӨШҮЧЕ СУЛАР КҮЛӘМЕ ФАРАЗЫ"

3.1 Үзәкләштерелгән су агызу системасына агып төшүче суларның фактта һәм көтелгәндә керүе турында белешмәләр

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 куб. м агымны чистартуның үзкыйммәте артык зур булу сәбәпле икътисадый яктан отышлы түгел. Торак пунктлар төрле модификацияләрдә хуҗалык көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән җиһазландырылырга мөмкин.

3.2 Су агызуның үзәкләштерелгән системасы (эксплуатацияләү һәм технологик зоналар) структурасы тасвирламасы

Хәзерге вакытта "Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк. Үзәкләштерелгән су агызу булмаганда, торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны участокларындагы калкулыкларга һәм септикларга яисә турыдан-туры түбән урыннарга рельефка җибәрелә.

3.3. Чистарту корылмаларының таләп ителә торган куәтен агып төшүче суларның исәпләнгән чыгымы, ташландык суларны агызуның технологик зоналары буенча куәтләр кытлыгы (резервы) турындагы белешмәләрдән чыгып исәпләү

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

3.4 Су агызуның үзәкләштерелгән системасы элементларының гидравлик режимнарын һәм эш режимнарын анализлау нәтиҗәләре

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

3.5 Су агызу системасының чистарту корылмаларының җитештерү куәтләре резервларына һәм аларның гамәлдә булу зонасын киңәйтү мөмкинлекләренә анализ

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

4 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ҺӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮ (ТЕХНИК ЯКТАН ЯҢАДАН КОРАЛЛАНДЫРУ) БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР"

4.1 Үзәкләштерелгән су агызу системасын үстерүнең төп юнәлешләре, принциплары, бурычлары һәм план күрсәткечләре

Гамәлдәге һәм проектлана торган торак йортларның индивидуаль хуҗалары өчен, шулай ук административ биналар өчен үзәкләштерелгән су агызу чаралары булмаганда, тулы биологик чистарту җайланмаларыннан файдалану тәкъдим ителергә мөмкин. Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 м.куб агымны чистартуның артык зур үзкыйммәте аркасында икътисадый яктан отышлы түгел.

Йорт яны өемнәре, су агызу савытлары реконструкцияләнергә һәм су үткәрми торган материаллардан ясалырга, шулай ук вентиляция стояклары белән җиһазландырылырга тиеш.

Су агызу системасын камилләштерү, санитария хәлен яхшырту, су объектларының пычрануын кимәтү өчен җирлекнең торак пунктларын биологик һәм хуҗалык-көнкүреш калдыкларын тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән тәэмин итү зарур. Чистарту һәм зарарсызландыру нәтиҗәсендә барлыкка килгән агынты сулар индивидуаль йорт биләмәләре территориясенә су сибү өчен файдаланыла яисә су агымына җибәрелә, ә актив ләм һәм утырым компостлаштыру өчен, соңыннан туфракка ашлама буларак кертелә.

4.2 Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча елларга бүлеп, әлеге чараларның техник нигезләмәләрен дә кертеп, төп чаралар исемлеге

Су агызу системасын үстерүнең төрле сценарийларын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар исемлеге 22 нче таблицада китерелде.

22 таблица - Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар

№ п/п	Чараның исеме	Үтәүнең вакыт аралыгы (квартал, ел)	Бәясе якынча, мең сум.	Социаль-икътисадый файда, сум.
1	Төрле модификацияләрдә хуҗалык-көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистартуның локаль җайланмаларын урнаштыру (ЛОС)	2026-2040	3500,0	Әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынтыны кимәтү

* - Капитал салуларның бәясе НЦС 81-02-19-2025 “Җыентык номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары” һәм НЦС 81-02-14-2025 “Сборник номер 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре” нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

4.3 Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чараларның техник нигезләмәләре

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

Гамәлдәге һәм проектлана торган торак йортларның индивидуаль хуҗалары өчен, шулай ук административ биналар өчен үзәкләштерелгән су агызу булмаса, тулы биологик чистарту җайланмаларыннан файдалану тәкъдим ителергә мөмкин.

Су агызу системасын камилләштерү, санитария хәлен яхшырту, су объектларының пычрануын кимәтү өчен җирлекнең торак пунктларын биологик һәм хуҗалык-көнкүреш калдыкларын тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән тәэмин итү зарур. Чистарту һәм зарарсызландыру нәтиҗәсендә барлыкка килгән агып торган сулар индивидуаль йорт

биләмәләре территориясенә су сибү өчен файдаланыла яисә су агымына җибәрелә, ә актив ләм һәм утырым компостлаштыру өчен, соңыннан туфракка ашлама буларак кертелә.

4.4 Үзәкләштерелгән су агызу системасының яңа төзелә торган, реконструкцияләнә торган һәм эксплуатациядән чыгарырга тәкъдим ителә торган объектлары турында белешмәләр

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып чыккан сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга чыгарыла.

4.5 Су агызуны гамәлгә ашыручы оешмалар объектларында диспетчерлаштыру, телемеханизацияләү системаларын үстерү һәм су агызу режимнары белән идарә итүнең автоматлаштырылган системалары турында белешмәләр

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

4.6 Җирлек, җирлек территориясе буенча торбаүткәргечләр (трассалар) узу маршрутлары вариантларының, су агызу корылмаларын төзү өчен планлаштырыла торган мәйданчыкларның урнашу вариантларының тасвирламасы һәм аларны нигезләү

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

4.7 Үзәкләштерелгән су агызу системасы челтәрләренең һәм корылмаларының саклау зоналары чикләре һәм характеристикалары

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

4.8 Үзәкләштерелгән су агызу системасы объектларын урнаштыруның планлаштырыла торган зоналары чикләре

“Яңа Кенәр авыл җирлеге” муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

5 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮ ҺӘМ РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮ ЧАРАЛАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИК АСПЕКТЛАРЫ"

5.1 Пычраткыч матдәләр чыгарып ташлауларны киметү планнарындагы чаралар, экологик нәтиҗәлелекне арттыру программалары, әйләнә-тирә мохитне саклау чаралары планнары турында белешмәләр

"Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

5.2 Агып төшүче сулар явым-төшемнәрен утильләштергәндә әйләнә-тирә мохит өчен куркынычсыз ысуллар куллану турында белешмәләр

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып төшүче сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә.

Агып төшүче су явым-төшемнәрен утильләштерү ысуллары проектлауның киләчәк стадияләрендә төгәлләштереләчәк.

6 КИСӘК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ТӨЗҮГӘ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘҮГӘ һӘМ МОДЕРНИЗАЦИЯЛӘҮГӘ КАПИТАЛ САЛУЛАРГА ИХТЫЯҖНЫ БӘЯЛӘҮ"

Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру буенча төп чаралар исемлеге 23 нче таблицада китерелде.

23 таблица - Су агызу схемаларын гамәлгә ашыру гамәлләре

№ п/п	Үз эченә алына торган объектларның исеме һәм исемлеге	Гамәлгә ашыру сроклары	Сату бәясе, мең сум.										
			Барысы	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035-2040
1	Социаль әһәмияткә ия объектлар янында төрле модификацияләрдә (ЛОС) хуҗалык-көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистартуның локаль җайланмаларын урнаштыру, шул исәптән	2026-2040	3500,0			500,0		500,0		500,0		500,0	1500,0

* - Капитал салуларның бәясе НЦС 81-02-19-2025 "Җыентык номер 19. Шәһәр инфраструктурасы биналары һәм корылмалары" һәм НЦС 81-02-14-2025 "Сборник номер 14. Тышкы су белән тәэмин итү һәм канализация челтәрләре" нигезендә. Су белән тәэмин итү системасын үстерү проектларын гамәлгә ашыруның төгәл бәясе проект-смета документациясен эшләү барышында төгәлләштерелергә тиеш.

Җирлекнең перспективалы үсешен исәпкә алып, су агызу системасының сыйфатын һәм ышанычлылыгын арттыру чараларына капитал салулар күләме якынча 3 500,0 мең сум тәшкил итәчәк.

Капитал салуларның бәясе эксперт бәяләмәләреннән, аналог объектлар буенча җыелма смета исәп-хисапларыннан, барлыкка китерелә торган куәт берәмлегенә чагыштырма чыгымнардан чыгып билгеләнә. Һәр проект буенча проект-смета документациясен эшләгәндә бәя төгәлләштерелергә тиеш. Финанслауның төп чыганаклары булып торалар:

- республика бюджеты акчалары;
- муниципаль берәмлек бюджеты акчалары;
- инвестиция программасы нигезендә тоташкан өчен түләүдән алынган акчалар;
- тарифка инвестиция өстәмәсе өлешендә алынган акчалар;
- кредит акчалары һәм муниципаль заем;
- предприятиеләр, заказчы-төзүчеләр акчалары;
- законнарда каралган башка чаралар.

7 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫН ҮСТЕРҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕНЕҢ ПЛАНЛЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ"

Хәзерге вакытта җирлек территориясендә үзәкләштерелгән канализация юк, индивидуаль торак йортлардан һәм җәмәгать биналарыннан агып төшүче сулар йорт яны кишәрлекләрендәге калкулыкларга һәм септикларга җибәрелә. Чистарту чокырлары һәм септиклары җитәрлек дәрәҗәдә гидроизоляциягә ия түгел, бу туфракны һәм грунт суларын пычратуга китерә.

8 БҮЛЕК. "ҮЗӘКЛӘШТЕРЕЛГӘН СУ АГЫЗУ СИСТЕМАСЫНЫҢ АЧЫКЛАНГАН ХУҖАСЫЗ ОБЪЕКТЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ (АЛАР АЧЫКЛАНГАН ОЧРАКТА) ҺӘМ АЛАРНЫ ЭКСПЛУАТАЦИЯЛӘҮГӘ ВӘКАЛӘТЛЕ ОЕШМАЛАР ИСЕМЛЕГЕ"

"Яңа Кенәр авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә үзәкләштерелгән су агызу системасы юк.

НӘТИҖӘЛӘР ҺӘМ ТӘКЪДИМНӘР

Авыл жирлеген үстерүдә өстенлекле проблемаларның берсе-халыкны сыйфатлы эчәр су белән тәэмин итү, аны хәл итү сәламәтлекне саклау, эшчәнлек шартларын яхшырту һәм халыкның тормыш дәрәҗәсен һәм сыйфатын күтәрү өчен кирәк. Бүгенге көндә "Яңа Кенәр авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә су белән тәэмин итү системасы канәгатьләнерлек хәлдә.

Су белән тәэмин итү системаларын үстерүнең төп юнәлешләре түбәндәгеләрне күздә тота:

- Түбән Оры авылында, Югары Оры авылында, Яңа Кенәр авылында су белән тәэмин итү челтәрләренә капиталь ремонт ясау.
- Су алу корылмалары җиһазларын модернизацияләү.
- Яңа Кенәр авылындагы су манарасында житештерүчәнлеге сәгатенә 50 куб м булган суны УФ-стерилизатор, кире осмос нигезендәге су әзерләү системасы һәм катион алмашу сумаласы булган ион алмашу фильтры урнаштыру.
- Сөрде авылында су манарасын алыштыру.
- Тузган су белән тәэмин итү челтәрләрен реконструкцияләү.

Су тарту системаларын үстерүнең төп юнәлешләре түбәндәгеләрне күздә тота:

- Торак пунктларда хуҗалык-көнкүреш агынты суларын биологик һәм тулы чистартуның локаль җайланмаларын төзү.

Санитария-гигиена таләпләре нигезендә эчәр су белән тәэмин итү чыганагын тәэмин итү, яңа линияләр төзү һәм техник, санитария чараларын гамәлгә ашыру исәбенә гамәлдәге су белән тәэмин итү системаларының нәтиҗәлелеген һәм ышанычлылыгын арттыру, су алу һәм транспортировкалау системаларын үстерү буенча бурычлар комплексын башкару тәкъдим ителә.

Кече торак пунктларда үзәкләштерелгән системалар төзү 1 куб. м агымны чистартуның үзкыйммәте артык зур булу сәбәпле икътисадый яктан отышлы түгел. Торак пунктлар төрле модификацияләрдә хуҗалык көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирәнтен чистарту буенча автоном җайланмалар белән җиһазландырылырга мөмкин.

ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

1. 07.12.2011 елгы № 416-ФЗ «Су белән тәэмин итү һәм су агызып җибәрү турында» РФ Федераль законы.

2. РФ Хөкүмәтенең 05.09.2013 елгы № 782 карары «Су белән тәэмин итү һәм су агызып җибәрү схемалары турында»

3. СП 31.13330.2021 «Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»..

4. СП 30.13330.2012 «Биналарның эчке суүткәргечләре һәм канализациясе».

5. СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү мохите факторларының кеше өчен куркынычсызлыгын һәм (яки) зыянсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиеник нормативлар һәм таләпләр».

6. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 «Санитар-саклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе».

7. СП 129.13330.2019 «Тышкы челтәрләр һәм корылмалар. Су белән тәэмин итү һәм канализация».